

Onderzoekschool Ius Commune

**Overzicht wetenschappelijke activiteiten 2008 van de ‘trekkers’
t.b.v. van de vervolgerkenning (bijlage 3)**

VERANTWOORDING

Voor u ligt het verslag van de wetenschappelijke activiteiten over 2008 van de ‘trekkers’ binnen de afzonderlijke programma’s. De jaarverslagen over de periode 2003-2007 zijn als aparte bijlagen (1 en 2) opgenomen. Conform de instructies voor de vervolgerkenningaanvraag wordt voor het laatste jaar (2008) dat immers nog niet afgelopen was op het ogenblik dat de vervolgerkenningaanvraag werd ingediend, slechts een beknopt verslag geredigeerd. Hierin zijn de wetenschappelijke activiteiten van de ‘trekkers’ van de onderzoekschool opgenomen. Conform punt 6 van het hoofddeel van de vervolgerkenningaanvraag zijn deze trekkers de coördinerende onderzoeksleiders en onderzoeksleiders binnen de afzonderlijke programma’s.

Voor elk programma wordt steeds een overzicht geboden van de belangrijkste wetenschappelijke activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008; vervolgens worden de promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008 opgegeven en daarna volgen de belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders.

De publicaties werden bijgehouden tot 15 november 2008.

Prof. Dr. Michael G. Faure LL.M.
Wetenschappelijk Directeur Ius Commune Onderzoekschool

INHOUDSOPGAVE

VERANTWOORDING	3
ALGEMEEN VERBINTENISSEN- EN CONTRACTENRECHT	
Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	7
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep.....	9
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	9
EUROPEES FAMILIE, PERSONEN- EN ERFRECHT	
Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	13
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep	14
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	14
GOEDERENRECHT	
Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	17
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep	17
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	17
AANSPRAKELIJKHEID EN VERZEKERING	
Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	19
Plaatsgevonden Promoties binnen de onderzoeksgroep.....	19
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	19
GRENSOVERSCHRIJDEND MILIEURECHT	
Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	23
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep	23
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	23
RECHTSPERSONEN IN EUROPA	
Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	25
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep	25
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	25
FISCALE VRAAGSTUKKEN IN DE INTERNE MARKT	
Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	27
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep	28
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleider	28
GRONDSLAGEN EN BEGINSELEN VAN BURGERLIJK PROCESRECHT IN EUROPA	
Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	29
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep	29
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	29
INTELLECTUELE EIGENDOM	
Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	31
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep	31
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	32
CONSTITUTIONELE PROCESSEN: DE WISSELWERKING TUSSEN DE NATIONALE EN DE EUROPESE DIMENSIE	
Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	33
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep	33
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	33

RECHTSBESCHERMING EN HANDHAVING: DE WISSELWERKING TUSSEN DE NATIONALE EN EUROPESE DIMENSIE

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	35
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep	35
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	35

INTEGRATIE, DIFFERENTIATIE EN FLEXIBILITEIT: NIEUWE PERSPECTIEVEN OP EU RECHT EN BELEID

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	37
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep	38
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	38

CONSTITUTIONELE PROCESSEN IN DE INTERNATIONALE RECHTSORDE

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep.....	41
Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep	41
Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders	41

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

Organisatie van twee workshops op het ius commune congres op 28 november 2008 in Amsterdam.

Workshop I: Derden in het contractenrecht (onder voorzitterschap van Prof. S. Stijns, KULeuven) met inleidingen van:

Prof.Dr. J. Hallebeek (VU): *Het derdenbeding in historisch perspectief*

Drs. N. Carette (KULeuven): *Het derdenbeding: wanneer heeft een beding de strekking van een derdenbeding naar Belgisch recht?*

Prof.Dr. E. du Perron (UvA): *Het derdenbeding: wanneer heeft een beding de strekking van een derdenbeding naar Nederlands recht?*

Drs. P. Naeyaert (KULeuven, Campus Kortrijk): *Alleenverkoopconcessies en handelsagentuur en de belangen van derden: het niet-concurrentiebeding*

Workshop II: Derden in het contractenrecht (onder voorzitterschap van Prof.Dr. I. Samoy, KULeuven) met inleidingen van:

Dr. D. Busch (Radboud Universiteit Nijmegen & De Brauw Blackstone Westbroek)

Mrs. L. Macgregor (University of Edinburgh)

Protection of third parties in case of unauthorised agency. Perspectives from European and Comparative Law

Martijn Hesselink

26 februari 2008: voordracht European Parliament, Committee on Legal Affairs, The Legal Basis for an Optional Instrument on European Contract Law.

14 november 2008: oratie prof dr. J.S. Kortmann, vanwege de Marcel Henri Bregstein Stichting benoemd tot Bijzonder Hoogleraar Bijzondere aspecten van het privaatrecht, The Tort Law Industry.

15 juli 2008: start HIL-project National Resistance against the Europeanisation of Private Law (projectleiders Martijn Hesselink en Jan Smits, promovendus Guido Comparato).

Lezingen Centre for the Study of European Contract Law:

- 21 januari 2008: Muriel Fabre-Magnan (Université Panthéon-Sorbonne, Paris) - 'Autonomie personne, indisponibilité du corps humain et justice sociale'
- 4 februari 2008: Martijn Hesselink - 'A European legal science?'
- 18 februari 2008: (together with ACLE) Workshop 'The role of (internationally) mandatory rules in a multi-level European system of private law'
- 17 maart 2008: Jaap Baaij - 'Interpretation, Translation and Harmonization - European Contract Law and Multilingualism'
- 7 april 2008: Maaïke Voorhoeve - 'The position of women in Tunisian family law'
- 21 april 2008: Rieme-Jan Tjittes (VU) - 'The Construction of Contracts: Converging Trends Under Common Law and Civil Law'
- 19 mei 2008: Melvin Eisenberg (Uc Berkeley; Columbia University) - 'Unexpected Circumstances in Contract Law: Impossibility, Impracticability and Frustration'
- 26 mei 2008: Chantal Mak - 'Judging European Contract Law: Scenarios for institutional change after the adoption of an optional instrument of contract law in Europe'
- 2 juni 2008: Martijn Hesselink - 'Social Justice in the Common Frame of Reference'
- 23 juni 2008: Jaap Barneveld - 'Distributions to shareholders - a comparative analysis'
- 30 juni 2008: Marco Loos - 'Review of the European Consumer Acquis'
- 1 september 2008: Jeroen Kortmann - 'The White Paper on damages actions for breach of the EC antitrust rules'

- 15 september 2008: Jacobien Rutgers (VU) – ‘Transparency, the European Commission and the CFR’
- 6 oktober 2008: Rolef de Weijs – ‘The Rules on Assignment in the DCFR against the background of the current financial crisis’
- 13 oktober 2008: Xandra Kramer (EUR) – ‘European Contract Law, European Private International Law and European Civil Procedure: Communicating Vessels?!’ The case of consumer contracts
- 27 oktober 2008: Stefano Troiano (Verona) – ‘The Notion of “Reasonableness” as a Tool to Harmonize European Contract Law: Problems and Prospects in the light of the Italian Legal System’
- 10 november 2008: Natali Helberger (Amsterdam, IVIR)
- 24 november 2008: Chantal Mak – ‘Fundamental Rights and the Judicial Harmonisation of Contract Law in Europe’

Ewoud Hondius

In 2008 verscheen Ewoud Hondius et al, *Principles of European Law, Sales (PEL S)*, Munchen: Sellier, 485 p. Dit is een onderdeel van het programma van de Study group for a European Civil Code van Christian von Bar. Het is ten dele overgenomen in het Draft common frame of reference. Aan het Sales project is gewerkt door een Utrechtse equipe van onderzoekers uit diverse Europese landen. Het heeft tot twee Utrechtse promoties geleid (Christoph Jeloschek en Hanna Sivesand).

In 2008 is afgerond Ewoud Hondius, *Development of medical liability*, Cambridge: Cambridge University Press (verschijnt vermoedelijk pas 2009).

Dit is een onderdeel van het Legal developments project van Cambridge University. Dit deel bevat rechtsvergelijkende gegevens uit Engeland, Frankrijk, Nederland, Oostenrijk, Schotland en Spanje.

In 2008 wordt afgerond Ewoud Hondius en Christoph Grigoleit, *Change of circumstances* Cambridge: Cambridge University Press.

Dit is een onderdeel van het Trento Common core of European law project, met een vijftiental jurisdicties die worden besproken aan de hand van een questionnaire.

Lid van de Adviesraad betrokken geweest bij een European Casebook on Consumer Law, dat onder redactie staat van Jules Stuyck.

Dit is een project dat aansluit bij het ius commune casebooks project van Walter Van Gerven.

Met de andere redacteuren bezig aan het voorbereiden van een vierde druk van *Towards a European Private Law*.

Als hoofdredacteur van de *European Review of Private Law* als ik betrokken bij enige initiatieven op het gebied van het contractenrecht, zoals een themanummer over het - inmiddels ten grave gedragen - projet-Catala tot hervorming van het algemeen deel van het Frans vermogensrecht.

Bij gelegenheid van mijn afscheid als hoogleraar burgerlijk recht verscheen in 2007 een tweetal feestbundels.

Ilse Samoy

Academiejaar 2008-09 titularis van de TPR-wisselleerstoel voor een onderzoeksverblijf aan het Molengraaff Instituut te Utrecht (project: de rol van de leidende partij in meerpartijenovereenkomsten).

08/10/08 en 09/10/08 ‘De factuur en verwante documenten’, studieavond georganiseerd binnen het Instituut voor Verbintenissenrecht, in samenwerking met Prof. L. Ballon (Afdeling Economisch Recht) en uitgeverij Vanden Broele te Kortrijk en te Hasselt (290 inschrijvingen).

30 en 31/05/08 ‘La volonté et le comportement des parties dans la prescription extinctive’, voordracht te Louvain-la-Neuve (met Prof. Dr. S. Stijns) tijdens de bijeenkomst van het Séminaire franco-belge (o.l.v. Prof. Dr. P. Wéry, UCL, en P. Jourdain, Paris I) rond het thema ‘Prescription extinctive’ => publicatie gepland bij Bruylant, L.G.D.J., 2009.

23/10/08 ‘Nietigheid en samenhangende overeenkomsten’, voordracht gehouden tijdens een studieavond georganiseerd door de Afdeling Contractenrecht van de UGent (Prof. Ignace Claeys) te Gent.

06/03/08 en 10/03/08 ‘Afbakeningsvragen bij de proliferatie van koopregelingen (gemeenrechtelijke koop, consumentenkoop, internationale koop) en totstandkoming van de koop’, voordracht gehouden in het kader van de Cyclus Willy Delva “bijzondere overeenkomsten” te Antwerpen en te Gent.

07/03/08 ‘De verhaalbaarheid van kosten en erelonen van een advocaat: praktische knelpunten’, voordracht gehouden tijdens de *VRG-Alumni-dag* van de Faculteit Rechtsgeleerdheid te Leuven. => publicatie (X, zie ook *infra*): ‘De verhaalbaarheid van kosten en erelonen van een advocaat’ (met V. Sagaert), in *Recht in beweging. Verslagboek 15de VRG-Alumnidag 2008*, Antwerpen, Maklu, 2008, 25-55.

Sophie Stijns

Organisatie (met Prof. Dr. A. De Boeck) en voorzitterschap van congres te Brussel van 7 november 2008 rond ‘Het vermogensrechtelijk bewijsrecht vandaag en morgen’, in het kader van de Leerstoel Constant Matheussen. (boek te verschijnen bij die Keure 2009).

‘De voorwaarden, het uitdrukkelijk ontbindend beding en de opzegbedingen in de recente rechtspraak en rechtsleer’, uiteenzetting gehouden op de Recyclages van de rechters in de rechtbanken van koophandel en de consulaire rechters van Vlaanderen op 16 oktober 2008 te Gent.

‘De beëindigingsgronden van contracten – Les causes de dissolution des contrats’, uiteenzetting gehouden op de Vervolmakingscyclus ‘Verbintenissenrecht’ voor de Rechterlijke Orde op 4 september 2008 te Brussel.

‘La dissolution du contrat par un acte unilatéral en cas de faute dans l’exécution ou de vice de formation’, uiteenzetting gehouden op de Studiedag ‘La volonté unilatérale dans le contrat’ van de Jeune Barreau de Bruxelles en de ULB onder wetenschappelijke leiding van Prof. Pierre Van Ommeslaghe, te Brussel op 15 mei 2008.

Extern gefinancierd Projectonderzoek in 2007-2008 (tweede geldstroom):

Promotor van Onderzoeksproject FWO-Vlaanderen (nr. G.0377.05) (co-promotor: J. Stuyck) met als onderwerp: ‘Sanctionering van verboden bedingen’, 50% wet. medewerker van 1/1/2005 tot 31/12/2008; aangesteld als medewerker: Mevrouw Hilde Geens.

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

Drs. B. van Hofstraeten, Inhouds- en structuurbepalende factoren bij de redactie van het gewoonterecht in de 16de en 17de eeuw. De jurist Hendrik Uwens en de costumiere redacties van de stad Antwerpen en het Overkwartier Roermond. Maastricht, 9 mei 2008. Promotores: Prof. A.M.J.A. Berkvens en Prof. F. Stevens.

Mr. B. van Zelst, De Politiek van het Europese Kooprecht. Een juridisch-politiek onderzoek naar de totstandkoming van de Uniform Commercial Code, het Weens Koopverdrag, het Nederlands Burgerlijk Wetboek en de Europese Consumentenkooprichtlijn in de context van de Europeanisering van het contractenrecht. Amsterdam, 20 juni 2008. Promotor: Prof. M.W. Hesselink.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Hesselink, M.W. (2008). *CFR & Social Justice*, Munich: Sellier 2008 (87 p.)

Hesselink, M.W. (2008). Noua cultură legală europeană. In: M.W. Hesselink & F. Ciutacu (trans.), *Studii de Drept Privat Comparat*. Bucharest: Themis Cart.

Hesselink, M.W. (forthcoming). A Spontaneous Order for Europe? Why Hayek’s Libertarianism is Not the Right Way Forward for European Private Law. In: H.W. Micklitz (Ed.) Cheltenham: Edward Elgar.

Hesselink, M.W. (2008). Dreptul european al contractelor: o chestiune de protecție a consumatorului, cetățenie sau justiție? In: M.W. Hesselink & F. Ciutacu (trans.), *Studii de Drept Privat Comparat*. Bucharest: Themis Cart.

Hesselink, M.W. (2008). Idealul codificării și dinamica europeanizării: experiența olandeză. In: M.W. Hesselink & F. Ciutacu (trans.), *Studii de Drept Privat Comparat*. Bucharest: Themis Cart.

Hesselink, M.W. (2008). Politicile Codului Civil European. In: M.W. Hesselink & F. Ciutacu (trans.), *Studii de Drept Privat Comparat*. Bucharest: Themis Cart.

Hesselink, M.W. (2008). Common Frame of Reference & Social Justice', *European Review of Contract Law*, 4-3, 248-269.

Hesselink, M.W. (2008). Voor een onrechtvaardige-prijsleer. Naschrift bij "Kritiek op Martijn Hesselinks boek Contractenrecht in Perspectief", *AA*, 761.

Hesselink, M.W. (2008). *The legal basis for optional instruments on European contract law. Short study for the European Parliament on the different options for a future instrument on a Common Frame of Reference (CFR) in EU contract law, in particular the legal form and the legal basis for any future optional instrument*, February 2008, PE 393.280 (48 p.)

Hesselink, M.W. (2008). *The Values underlying the Draft Common Frame of Reference: what Role for Fairness and "Social Justice"?*, Short study for the European Parliament, September 2008, PE 408.312 (71 p.)

Hondius, E. et al. (2008). *Principles of European Law/Sales (PEL S)*. München: Sellier (485 p.)

Hondius, E. (2008). Towards a new general part of the French law of obligations - two faces of the Catala project, in: Mads Andenas et al. (Eds.), *Liber amicorum Guido Alpa/Private law beyond the national systems* (pp. 526-531). London: British Institute of International and Comparative Law.

Hondius, E. (2008). La réforme du droit des contrats aux Pays-Bas. In: R. Cabrillac, D. Mazeaud & A. Prüm (Eds.), *Le contrat en Europe aujourd'hui et demain* (pp. 41-58). Paris: Société de législation comparée.

Hondius, E. (2008). Rechtsvorming: een blik over de grenzen. In: W.M.T. Keukens & M.C.A. van den Nieuwenhuijzen (Eds.), *Raad & daad/Over de rechtsvormende taak van de Hoge Raad* (pp. 167-176). Nijmegen: Ars Aequi.

Hondius, E. (2008). De la responsabilité délictuelle des enfants et de leurs parents. In: Études offertes à Geneviève Viney (pp. 511-515). Paris: LGDJ.

Hondius, E. (2008). A.R. Bloembergen, Schadevergoeding bij onrechtmatige daad, dissertatie Utrecht 1965, *Ars Aequi*, 73-77.

Hondius, E. (2008). Gemeenschappelijk referentiekader (common frame of reference): kiem van een Europees BW?, *Tijdschrift voor Consumentenrecht*, 134-143

Samoy, I. & L. Ballon (Eds.) (2008). *De factuur en verwante documenten* (Collectie bedrijfsrecht). Brugge: Vanden Broele (440 p.)

Samoy, I. (2008). Unauthorised agency in Belgian law. In D. Busch & L. McGregor (Eds.) en F. Reynolds (consulting ed.), *The Unauthorised Agent. Perspectives from European and Comparative Law*, Cambridge University Press, 2008, 61-99.

Samoy, I. (forthcoming). Investeren in andermans woning bij feitelijke samenwoning. In welke mate verhindert de natuurlijke verbintenis tot bijdrage in de lasten van de feitelijke samenwoning een vergoedingsaanspraak? In: W. Pintens & J. Du Mongh (Eds.), *Patrimonium 2008*, (15 p.) Antwerpen-Oxford: Intersentia.

Samoy, I. (forthcoming). Afbakeningsvragen bij de proliferatie van koopregelingen (gemeenrechtelijke koop, consumentenkoop, internationale koop) en totstandkoming van de koop. In: *Postuniversitaire cyclus Willy Delva, Bijzondere overeenkomsten* (40 p.) Mechelen: Kluwer.

Samoy, I. & Sagaert, V. (2008). Eerste praktische knelpunten van de Wet Verhaalbaarheid Erelonen. In: Conferentie van de Balie te Gent (Ed.), *Actualia Gerechtelijke recht* (pp. 41-83). Brussel: Larcier.

Samoy, I. & Sagaert, V. (2008). De verhaalbaarheid van kosten en erelonen van een advocaat. In: *Recht in beweging. Verslagboek 15de VRG-Alumnidag 2008* (pp. 25-55). Antwerpen: Maklu.

- Samoy, I. (2008). Nietigheid van een samenhangende overeenkomst: is er ruimte voor een sneeuwbaaleffect?, T.P.R., 555-598.
- Samoy, I. (2008). Veinzing ontmaskerd? Een zoektocht naar schijn en werkelijkheid in de leer van simulatie..., T.P.R., 875-931 (56 p.)
- Smits, J., Haas, D. & Heslen, G. (Eds.) (2008). *Specific Performance in Contract Law: National and Other Perspectives* (Intersentia; Ius Commune Europaeum, 71). Antwerp-Oxford-Portland: Intersentia (343 p.)
- Smits, J., Haas, D. & Heslen, G. (2008). Introduction. In: J. Smits, D. Haas & G. Heslen (Eds.), *Specific Performance in Contract Law: National and Other Perspectives* (pp. 1-10). Antwerp-Oxford: Intersentia.
- Smits, J. (2008). European Private Law and Democracy: a Misunderstood Relationship. In: M. Faure & F. Stephen (Eds.), *Essays in the Law and Economics of Regulation in Honour of Anthony Ogus* (pp. 49-59). Oxford: Intersentia.
- Smits, J. (2008). The German ‘Schuldrechtsmodernisierung’ and the New Dutch Civil Code: a Study in Parallel. In: O. Remien (Hrsg.), *Schuldrechtsmodernisierung und Europäisches Vertragsrecht*, Tübingen: Mohr Siebeck.
- Smits, J. (2008). A European Law on Unjustified Enrichment? A Critical View of the Law of Restitution in the Draft Common Frame of Reference. In: A. Vaquer (Ed.), *European Private Law Beyond the Common Frame of Reference: Essays in Honour of Reinhard Zimmermann* (pp. 153-163). Groningen: Europa Law Publishing, also published in Stellenbosch Law Review 19 (2008), p. 179-188.
- Smits, J. (2008). Contract Law in the European Union: Convergence or Not?, In: *Sammelband 4. Europäischer Juristentag* (pp. 45-65), Wien: Manz.
- Smits, J. (2008). Human Dignity and Uniform Law: an Unhappy Relationship. In: O. Moréteau, J. Romanach, A. Zuppi (Eds.), *Essays in Honor of Saül Litvinoff* (pp. 749-760). Baton Rouge: Claitor’s.
- Smits, J. (2008). Convergence of private law in Europe: towards a new ius commune? In: E. Örüçü & D. Nelken (Eds.), *Comparative Law: A Handbook* (pp. 219-240). Oxford: Hart Publishing.
- Smits, J. (2008). The Draft-Common Frame of Reference, Methodological Nationalism and the Way Forward, *European Review of Contract Law*, 4, 270-280.
- Smits, J. (2008). Mixed Jurisdictions: Lessons for European Harmonisation?, *Journal of Comparative Law* (forthcoming), also published in *Electronic Journal of Comparative Law*, 12(1). [Online]. Available from: <<http://www.ejcl.org/121/art121-23.pdf>> [01-05-2008].
- Smits, J. (2008). Applied Evolutionary Theory: Explaining Legal Change in Transnational and European Private Law, *German Law Journal*, 9(4), 475-488.
- Smits, J. (2008). Het ontwerp-Gemeenschappelijk Referentiekader (GRK) voor een Europees privaatrecht, *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie* 6471, 109-111.
- Stijns, S. (2008). La dissolution du contrat par un acte unilatéral en cas de faute dans l’exécution ou de vice de formation. In: X., *La volonté unilatérale dans le contrat* (Ed. du Jeune Barreau de Bruxelles). (pp. 325-426). Bruxelles: Jeune Barreau de Bruxelles.
- Stijns, S. (2008). De opschortende voorwaarde in de onroerende koop: de notariële praktijk tegen het licht gehouden van de recente rechtspraak en rechtsleer, *Notarieel en Fiscaal Maandblad*, 77-102.

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

Amsterdam

Rechtsvergelijkend onderzoek naar de taken en functies van de Centrale Autoriteit bij de uitvoering van het Haags Kinderontvoeringsverdrag in Duitsland, Engeland & Wales, Frankrijk en Zweden uitgevoerd door M.V. Antokolskaia en G.C.A.M. Ruitenbergh in opdracht van het WODC van het Ministerie van Justitie

Utrecht

Start van het VENI-onderzoek (Kinderalimentatie in Europa) door dr. Ian Curry-Sumner en voorzetting van het VENI-onderzoek (Familierelaties) door dr. Wendy Schrama.

Tweedaags seminar in Utrecht over “Child Maintenance: Persistent Problems, Finding Solutions” op 27 en 28 maart 2008 georganiseerd door dr. Ian Curry-Sumner en dr. Christine Skinner (University of York). Het seminar werd gefinancierd door het G.J. Wiarda Instituut (UU), de universiteit van York, NWO en de British Council for Research.

Op vrijdag 18 april 2008 vond het tweede symposium over familierecht van het Utrecht Centre for European Research into Family Law (UCERF) plaats. Voordrachten werden gehouden door: Professor Katharina Boele-Woelki (UCERF), mr. Carla Smeets, advocate te Rotterdam (Nieuwe ontwikkelingen in het huwelijksvermogensrecht), dr. Machteld Vonk (UCERF) (Voor- en nadelen van de voorstellen van Commissie Kalsbeek inzake lesbisch ouderschap), Professor Léon Buskens (UCERF) (Islamitisch familierecht), Professor Hans van Delden (UMC) (De zorg voor ouderen) en mr. Robine de Lange-Tegelaar, Vice-President van de rechtbank Den Haag (Internationale kindertvoering).

In juni 2008 start van het onderzoek van dr. Christine Budzikiewicz (Universität Köln) (Grenzen schuldrechtlicher Pflichtenbindung im Familienrecht). Zij ontving op 14 april 2008 de Hendrik Casimir-Karl Ziegler-Forschungspreis van de KNAW en de Nordrhein Westfälische Akademie für Wissenschaften. Voor haar studieverblijf in Nederland van juni 2008 tot mei 2009 in Nederland heeft zij voor Utrecht gekozen.

Op 27 en 28 september 2008 heeft Professor Boele-Woelki op uitnodiging van het Portugese CEFL lid Guilherme de Oliveira deelgenomen aan een parlementaire conferentie in Lissabon ter gelegenheid van het nieuwe Portugese familierecht dat zich in grote mate heeft georiënteerd op de CEFL Principles on European Family Law.

Professor Katharina Boele-Woelki en dr. Bente Braat hebben aan twee werkbijeenkomsten van het Organiserend Comité van de Commission on European Family Law (CEFL) deelgenomen (Brussel 3-5 Oktober 2008 en Frankfurt/Oder 12-14 December 2008). Sinds 2007 werkt de CEFL aan Europese beginselen inzake de vermogensrechtelijke betrekkingen tussen echtgenoten.

Maastricht

Professor De Groot maakte deel uit van de door de Ministerraad bij Besluit van 15 september 2007 ingestelde Commissie Lesbisch ouderschap en interlandelijke adoptie (Commissie Kalsbeek). Deze Commissie bracht in oktober 2007, respectievelijk mei 2008 adviezen uit aan de Minister van Justitie.

Van 29 april tot 3 mei, 6 tot 9 oktober en 9 tot 12 december 2008 nam Professor De Groot als expert-consulent deel aan de werkzaamheden van de Commissie van experts op het gebied van het nationaliteitsrecht, die werkt aan een uitvoerige Aanbeveling van de Raad van Ministers van de Raad van Europa over de positie van het kind in het nationaliteitsrecht.

Sinds oktober 2008 participeert Professor De Groot als lid in de Commissie liberalisering namenrecht, ingesteld door het Ministerie van Justitie met als opdracht – mede op rechtsvergelijkende grondslag – te komen tot voorstellen ter wijziging van het Nederlandse (internationale) namenrecht.

Op verzoek van de Adviescommissie Vreemdelingenzaken maakte Professor De Groot een rechtsvergelijkende voorstudie over de houding van 18 Europese staten ten opzichte van gevallen van meervoudige nationaliteit.

Deze voorstudie werd tesamen met het mede daarop gebaseerde beleidsadvies van de Commissie op 27 oktober 2008 aan de Minister van Justitie gepresenteerd.

Gezamenlijke activiteiten

Op 27 en 28 juni 2008 organiseerden Professor Katharina Boele-Woelki, dr. Machteld Vonk en dr. Wendy Schrama in Utrecht een expertmeeting van de auteurs van het themanummer van het Utrecht Law Review getiteld 'Current Debates in Family Law around the Globe' dat onder redactie van Professor Katharina Boele-Woelki in juni 2008 was verschenen. Van de 17 auteurs behoren 6 tot de UU (Boele-Woelki, Blauwhoff, I. Curry-Sumner, Jeppesen de Boer, Vonk, Schrama), 1 tot de UM (S. Curry-Sumner) en 1 tot de VU (Antokolskaia). De bijeenkomst waaraan 25 experts hebben deel genomen (waaronder ook collega's van de UvA) werd gefinancierd door het G.J. Wiarda Instituut (Utrecht) en de KNAW.

Op 10 en 11 november 2008 hebben Professor Boele-Woelki (UU) en Professor Antokolskaia (VU) deelgenomen aan een conferentie in Sofia, Bulgarije, waar het nieuwe Bulgaarse familierecht werd voorgesteld zulks op uitnodiging van de Bulgaarse CEFL expert Velina Todorova. Bij de herziening van het Bulgaarse familierecht hebben de Principles of European Family Law van de CEFL en rechtsvergelijkend onderzoek van Professor Antokolskaia als model en inspiratiebron gefungeerd.

Organisatie en deelname aan twee workshops op het ius commune congres (27 en 28 november 2008 in Amsterdam)

Workshop I: Overeenkomsten in het familierecht onder voorzitterschap van Professor Barbara Reinhartz (UvA). Met inleidingen van:

Dr. Machteld Vonk (Utrecht University): *Contracteren over ouderschap*

Mr. Elisabeth Uijtenbroek (VU) *Verplicht ouderschapsplan: pro's en contra's*

Dr. Lieke Coenraad (VU) *Rechterlijke toetsing van echtscheidingsconvenanten*

Mr. Fred Schonewille (UU) *Contracteren in family mediation*

Dr. Christine Budzikiewicz (Universiteit Keulen/UU) *Contracting in family matters under German Law*

Workshop II: Actuele ontwikkelingen in het Nederlands, Europees en vergelijkend familierecht onder voorzitterschap van Professor Masha Antokolskaia (VU). Met inleidingen van:

Dr. Wendy Schrama (UU) *Actuele ontwikkelingen inzake familierelaties*

Mr. Pauline Kruininger (UM) *Erkenning van echtscheiding uit de Islamitische wereld in Nederland*

Mr. Kees Saarloos (UM) *IPR afstamming in Europa*

Mr. Mariken Lenaerts (UM) *Nationaalsocialistische invloeden op het familierecht en de consequenties daarvan voor de ontwikkeling van Europese normen op dit gebied*

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

Mw. Ch.G. Jeppesen de Boer, Joint Parental Authority, A comparative legal study on the continuation of joint parental authority after divorce and the breakup of a relationship in Dutch and Danish law and the CEFL Principles, Utrecht, 23 mei 2008. Promotor: Prof. K. Boele-Woelki.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Antokolskaia, M.V. & Ruitenbergh, G.C.A.M. (2008). *Taken en functies van de Centrale Autoriteit bij de uitvoering van het Haags Kinderontvoeringsverdrag in Duitsland, Engeland & Wales, Frankrijk en Zweden. Een rechtsvergelijkend onderzoek in opdracht van het WODC van het Ministerie van Justitie*, Den Haag: WODC Ministerie van Justitie. (123 p.)

Antokolskaia, M.V. (2008). Family law and national culture. Arguing against the cultural constraints argument. *Utrecht Law Review*, 4(2), 25-34.

Boele-Woelki, K. & et al. (Eds.). (2008). *Actuele ontwikkelingen in het familierecht.*, 2° UCERF bundel, Nijmegen: Ars Aequi Libri. (74 p.)

Boele-Woelki, K. (2008). *Internationaal Privaatrecht 2008/2010*. Nijmegen: Ars Aequi Libri. (446 p.)

- Boele-Woelki, K. & Sverdrup, T. (Eds.). (2008). *European Challenges in Contemporary Family Law* (European Family Law Series, 19). Antwerp: Intersentia. (xix + 424 p.)
- Boele-Woelki, K. (2008). The CEFL Principles Regarding Parental Responsibilities: Predominance of the Common Core. In K. Boele-Woelki & T. Sverdrup (Eds.), *European Challenges in Contemporary Family Law* (European Family Law Series, 19) (pp. 63-92). Antwerp: Intersentia.
- Boele-Woelki, K. (2008). European Challenges in Contemporary Family Law: Some Final Observations. In K. Boele-Woelki & T. Sverdrup (Eds.), *European Challenges in Contemporary Family Law* (European Family Law Series, 19) (pp. 413-424). Antwerp: Intersentia.
- Boele-Woelki, K. (2008). Umzugsmütter, Umgangsväter und Kindeswohlinteressen, in *Lieber Amicroum Valentinas Mikelenas, Private Law: Past, Present and Future*, Vilnius: Vilnius University Faculty of Law (ter perse).
- Boele-Woelki, K. (2008). To Be, Or Not to Be: Enhanced Cooperation in International Divorce Law Within the European Union, *Victoria University of Wellington Law Review*, issue 4.
- Boele-Woelki, K. (2008). Legal Recognition of Same-Sex Relationships within the European Union, *Tulane Law Review*, 82, 1949-1981.
- Boele-Woelki, K. (2008). What comparative family law should entail. *Utrecht Law Review*, 4(2), 1-24.
- Boele-Woelki, K. (2008). *Harmonisation of Family Law in Europe: A Comparison of the New Portuguese Divorce Law with the CEFL Principles of European Family Law*, Lisbon 25 September 2008, Parlementaire documenten.
- Groot, G.R. de (2008). *Nationaliteit en rechtszekerheid* (Studiereeks Nederlands-Antilliaans en Arubaans Recht, 10). Den Haag: Boom Juridische uitgevers. (57 p.)
- Groot, G.R. de & Vink, M. (2008). *Voorstudie 'Meervoudige nationaliteit in Europees perspectief'*. Den Haag: Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (182 p.)
- Groot, G.R. de (2008). *Draft recommendation on the avoidance of statelessness of children and the improvement of the access of children to the nationality of their State of birth and residence and explanatory report*, Council of Europe, CJ-S-NAT (2008) 11 (23 p.)
- Groot, G.R. de (2008). *Projet de recommandation sur la prévention de l'apatridie des enfants et sur l'amélioration de l'accès des enfants à la nationalité de leur état de naissance et de résidence et rapport explicatif*, Conseil de l'Europe, CJ-S-NAT (2008) 11 (24 p.)
- Groot, G.R. de (2008). Noten HR 26 januari 2007 (David Koch: postnatale erkenning en het Nederlanderschap), HR 13 juli 2007 (afstandseis en naturalisatie), Gerechtshof 's-Gravenhage 18 juli 2007 (identiteitsfraude bij naturalisatie), Rechtbank 's-Gravenhage 29 maart 2007 (geen verlies Nederlanderschap zonder aanvoeren bijzondere omstandigheden), in: H. Battjes en K.M. Zwaan (red.), *Rechtspraak Vreemdelingenrecht 2007* (pp. 452-467, nrs. 93-96). Nijmegen: Ars Aequi Libri.
- Groot, G.R. de & Kuipers, J.-J. (2008). The New Provisions on Private International Law in the Treaty of Lisbon. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 15(1), 109-114.
- Senaeve, P. (2008). *Compendium van het Personen- en Familierecht*, Boekdeel 1, Leuven: Acco. 10e uitgave. (286 p.)
- Senaeve, P. (2008). *Compendium van het Personen- en Familierecht*, Boekdeel 2, Leuven: Acco. 10e uitgave. (176 p.)
- Senaeve, P. (2008). *Compendium van het Personen- en Familierecht*, 11de geheel herwerkte uitgave. Leuven/Voorburg: Acco. (688p.)

Senaeve, P. & Uytterhoeven, K. (Eds.) (2008). *De rechtspositie van de transseksueel. Commentaar op de wetten van 9 en 10 mei 2007 en van 15 mei 2007*. Antwerpen - Oxford: Intersentia. (307 p.)

Senaeve, P., Swennen, F. & Verschelden, G. (Eds.). (2008). *De hervorming van het echtscheidingsrecht. Commentaar op de wet van 27 april 2007*. Antwerpen: Intersentia. (xvii + 284 p.)

Senaeve, P. (2008). Het verhaalsrecht bij de rechtbank. In: P. Senaeve & K. Uytterhoeven (Eds.), *De rechtspositie van de transseksueel. Commentaar op de wetten van 9 en 10 mei 2007 en van 15 mei 2007* (pp. 177-205). Antwerpen – Oxford: Intersentia.

Senaeve, P. (2008). De wet van 27 april 2007 tot hervorming van het echtscheidingsrecht: de echtscheiding op grond van onherstelbare ontwijking. In: C. Castelein, A. Verbeke & L. Weyts (Eds.), *Notariële actualiteit 2007-2008* (Leuvense Notariële Geschriften). (pp. 1-36). Gent: Larcier.

Senaeve, P. (2008). Deel VII. Het overgangsrecht van de Wet van 27 april 2007. In P. Senaeve, F. Swennen & G. Verschelden (Eds.), *De hervorming van het echtscheidingsrecht. Commentaar op de wet van 27 april 2007* (pp. 205-250). Antwerpen: Intersentia.

Senaeve, P. (2008). Pleidooi voor de oprichting van een familierechtboek, *Tijdschrift voor Familierecht*, 1-3.

Senaeve, P. (2008). De hervorming van het afstammingsrecht door de wetten van 1 juli 2006 en van 27 december 2006 (deel II), *Tijdschrift voor Familierecht*, 102-129.

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

2008 was een jaar van reflectie van het afgeronde onderzoek en voorbereiding voor het onderzoek in de toekomst. De onderzoeksgroep probeert zich, na jaren van grondslagenonderzoek, nu ook meer op de ontwikkeling van een Europees goederenrecht te richten. Het *Ius Commune Casebook for the Common Law of Europe on Property*, een project waaraan veel onderzoekers in de onderzoeksgroep hebben geparticipeerd, komt tot een einde. De redactie van het boek wordt vanuit Maastricht verzorgd, waar het merendeel van de goederenrechtelijke onderzoekers betrokken is bij het assisteren van Van Erp bij de afronding van het boek. Het casebook zal meer dan 1000 pagina's tekst bedragen. Er is zeer goede vordering gemaakt en het boek wordt verwacht in 2009.

In oktober 2008 verdedigde Akkermans zijn proefschrift 'The Principle of Numerus Clausus in European Property Law'. De verdediging werd bijgewoond door veel leden van de onderzoeksgroep. Het boek werd uitgegeven door Intersentia Uitgevers in de *Ius Commune Europaeum* Serie (n. 75). Het samenkomen voor de verdediging was een mogelijkheid om nieuwe projecten te starten. Deze nieuwe activiteiten zullen een conferentie over internationaal privaatrecht en Europees recht op het terrein van het goederenrecht en een conferentie over het *acquis communautaire* in het goederenrecht inhouden. Er is veel tijd besteed aan het zoeken van financiering voor deze projecten, wat tot op heden slechts gedeeltelijk succesvol is gebleken.

De jaarlijkse workshop tijdens het *Ius Commune* Congres in november 2008 stond in het teken van het Gemeenschappelijk Referentiekader (*Common Frame of Reference*) van het Europese Contractenrecht en de effecten van dit kader op het goederenrecht. Sprekers waren Van Erp, Salomons, Ploeger, Milo, Akkermans, Struycken, Hamwijk, Ramaekers, Del Corral en Swinnen. Traditioneel werd het middagdeel besteed aan lopend onderzoek van, met name, promovendi.

Van Erp was key-note spreker tijdens de afsluitende conferentie van het project voor een nieuw burgerlijk wetboek voor Polen en tijdens een conferentie georganiseerd door het Zwitserse instituut voor rechtsvergelijking. Zijn presentaties hebben tot nieuwe contacten voor de onderzoeksgroep geleid uit onder andere Zwitserland, Frankrijk en Polen. Deze nieuwe contacten zullen zeer waardevol zijn voor het Europese onderzoek waar de onderzoeksgroep zich in de toekomst op wil gaan richten.

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

B. Akkermans, *The Principle of Numerus Clausus in European Property Law*. Maastricht, 17 oktober 2008. Promotor: Prof. J.H.M. van Erp.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Erp, J.H.M. van (forthcoming). From 'classical' to modern European Property Law? In: F.S. Kerameus.

Erp, J.H.M. van (2008). La fiducie du point de vue du droit néerlandais. Réplique au professeur Pierre Crocq du point de vue du droit néerlandais. In: V. Sagaert (Ed.), *La réforme du droit privé français* (pp. 19-24). Gent: Larcier.

Erp, J.H.M. van (2008). DCFR and Property Law: the need for consistency and coherence. In: R. Schulze (Ed.), *Common Frame of Reference and Existing EC Contract Law* (p. 249-261). Munich: Sellier European Law Publishers.

Milo, J.M. (2008). La Recepción del Trust en Los Países Bajos (The reception of the trust in The Netherlands). In E. Arroyo i Amayuelas (Ed.), *El Trust en el Derecho civil* (pp. 201-225). Barcelona: Bosch.

Milo, J.M. & Sagaert, V. (forthcoming). Private property rights in cultural objects. Balancing between preservation of cultural objects and certainty of trade in Belgian and Dutch law. In: *Leuven Yearbook* (25 p.)

Milo, J.M. & Sagaert, V. (forthcoming). Internationalization of property law. In: J.H.M. van Erp (Ed.) *Cases, Materials and Text on National, Supranational and International Property Law* (50 p.). Oxford: Oxford University Press.

Milo, J.M. (2008). Pye v UK. A technical retreat from private (property) law, *ERPL*, 353-361.

Sagaert, V., Ghysels, J. & Palmans, R. (Eds.). (2008). *Onteigening en eigendomsbeperkingen onder de grond en in de lucht*. Antwerpen: Intersentia. (xiv + 214 p.)

Sagaert, V. (2008). Verticale eigendomsgrenzen en verticaal beperkte onteigeningen. In J. Ghysels, V. Sagaert & J. Palmans (Eds.), *Onteigening en eigendomsbeperkingen onder de grond en in de lucht* (pp. 1-32). Antwerpen: Intersentia.

Sagaert, V. (2008). Consensus versus delivery systems. Consensus about tradition? In: W. Faber & B. Lurger (eds.), *Rules for the transfer of movables. A candidate for European harmonization or national reforms?* (pp. 9-46). München: Sellier.

Sagaert, V. (2008). Het acquis van het Europese goederenrecht. In: A.S. Hartkamp, K. Leus & C. Sieburgh (eds.), *De invloed van het Europese recht op het Nederlandse privaatrecht*, I (pp. 301-334). Deventer: Kluwer.

Sagaert, V. (2008). Kroniek Internationaal Insolventierecht, In: B. Allemeersch en D. Lambrecht (eds.), *Actuele ontwikkelingen inzake faillissementsrecht* (pp. 205-240). Antwerpen: Intersentia.

Sagaert, V. (2008). Verantwoordelijkheid en eigendom: het aansprakelijkheidsrecht op zijn kop?. In: *Verantwoordelijkheid* (pp. 71-88). Antwerpen: Kluwer.

Sagaert, V. & Jansen, R. (2008). Het voorontwerp van Insolventiewet: enkele highlights vanuit Belgisch perspectief. In: J.A. van de Hel, M.C.A. van den Nieuwenhuijzen & J.H. Verdonschot (eds.), *Het Voorontwerp Insolventiewet nader beschouwd* (pp. 311-322). Nijmegen: Ars Aequi Libri.

Sagaert, V. & Samoy, I. (2008). De verhaalbaarheid van kosten en erelonen van een advocaat. In: *Recht in beweging. Verslagboek 15de VRG-Alumnidag 2008* (pp. 25-55). Antwerpen: Maklu.

Sagaert, V. & Samoy, I. (2008). Eerste praktische knelpunten van de Wet Verhaalbaarheid Erelonen. In: Balie van Gent (ed.), *Actualia gerechtelijk recht* (pp. 41-83). Brussel: Larcier.

Sagaert, V. (2008). De exclusiviteit van het eigendomsrecht aan de tand gevoeld, *NTBR*, 149.

Sagaert, V. & Samoy, I. (2008). De Wet van 21 april 2007 betreffende de verhaalbaarheid van kosten en erelonen van een advocaat, *R.W.* 2007-08, 674-698.

Sagaert, V. & Somers, M. (2008). Erfpacht, ontbinding en faillissement: een complexe trilogie, *T. Not.*, 78-96.

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

Organisatie van een conferentie in het kader van het Tijdschrift Aansprakelijkheid, Verzekering en Schade (AV&S), waarvan een belangrijk deel van de leden in de redactie participeren, over smartengeld op 28 oktober 2008 te Rotterdam, met publicatie in AV&S.

Organisatie van een workshop over Remedies in het Aansprakelijkheidsrecht (door W.H. van Boom) tijdens de Ius Commune Jaarconferentie te Amsterdam.

Participatie in bijeenkomst van het Belgisch-Nederlands Verzekeringsrechtelijk Genootschap op 24 oktober 2008 te Hasselt (met presentaties door verscheidene leden van de onderzoeksgroep).

Publicatie van het boek ‘*Gedrag en Privaatrecht*’ onder redactie van W.H. van Boom, I. Giesen en A.J. Verheij (allen lid van de onderzoeksschool) in mei 2008, waaraan diverse leden van de onderzoeksschool participeerden.

Prof. mr. I. Giesen was in juli en augustus 2008 ‘Distinguished Visiting Scholar’ aan de School of Law van Rhodes University in Zuid-Afrika, alwaar hij een collegereeks en een Public Lecture verzorgde, alsmede enig onderzoek verrichte (te verschijnen in 2009).

Prof. mr. I. Giesen was in het najaar van 2008 preadviseur voor de Vereniging voor Burgerlijk Recht, leidend tot de publicatie ‘Proportionele benaderingen in het verbintenissenrecht. Een rechtsgeleerde dialoog’ (met mr. T.F.E. Tjong Tjin Tai), verschenen bij Kluwer: Deventer 2008.

Naar aanleiding van de workshop van het Ius Commune congres van eind 2007 verscheen onder redactie van Geerte Hesens, Siewert Lindenbergh en Gerrit van Maanen de bundel *Schadevaststelling en de rol van de deskundige* (Serie Recht en Praktijk), Deventer: Kluwer 2008, 283 p. Deze bundel bevat niet slechts de uitwerking van de op de workshop gepresenteerde voordrachten, maar ook nog een aantal andere op het thema betrekking hebbende opstellen.

De bundel is het eindresultaat van een zorgvuldig opgezet project. Voorafgaand aan de workshop is in april 2007 op initiatief van de redacteuren van de bundel in samenwerking met het tijdschrift NTBR een workshop/brainstormsessie georganiseerd, waarna diverse thema's aan bepaalde auteurs zijn toebedeeld. Dit heeft geleid tot publicatie van een themanummer van NTBR, hetgeen weer de basis was voor de workshop eind november in Luik tijdens het Ius Commune congres.

Plaatsgevonden Promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

N. Margetson, *The liability of the carrier for cargo damage under the Hague (Visby) Rules*. Universiteit van Amsterdam, 15 mei 2008. Promotor: Prof. C.E. du Perron.

J.L. Smeehuijzen, *De bevrijdende verjaring*. Vrije Universiteit, 2 juni 2008. Promotor: Prof. A.J. Akkermans.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Akkermans, A.J. et al. (2008). *Slachtoffers en aansprakelijkheid, Een onderzoek naar behoeften, verwachtingen en ervaringen van slachtoffers en hun naasten met betrekking tot het civiele aansprakelijkheidsrecht, Deel II, Affectieschade*, Den Haag: WODC.

Akkermans, A.J. (2008). De emotionele kosten van het geschil. In: *De kosten van het geschil* (Letselschadereeks, 19) (pp. 93-131). Den Haag: Sdu Uitgevers.

Groot, G. de & Akkermans, A.J. (2008). Schadevaststelling, bewijslastverdeling en deskundigenbericht. In G.G. Hesens, S.D. Lindenbergh & G.E. van Maanen (Eds.), *Schadevaststelling en de rol van de deskundige* (Recht en Praktijk, 164) (pp. 189-206). Deventer: Kluwer.

- Akkermans, A.J. et al. (2008). Excuses in het privaatrecht, *WPNR* (6772), 778-784.
- Cousy, H. (2008). Civil liability of the (forensic) expert: a problem or a non-issue. In G.G. Hesens, S.D. Lindenbergh & G.E. van Maanen (Eds.), *Schadevaststelling en de rol van de deskundige* (Recht en Praktijk, 164) (pp. 261-268). Deventer: Kluwer.
- Cousy, H. (2008). Risks and uncertainties in the law of Torts. In H. Koziol & B. Steininger (Eds.), *European Tort Law 2006* (Tort and Insurance Law Yearbook) (pp. 2-26). Wien New York: Springer.
- M. Faure & F. Stephen (Eds.), *Essays in the Law and Economics of Regulation. In Honour of Anthony Ogus*. Antwerp: Intersentia (xx + 359 p.)
- M.G. Faure, H. Koziol & S. Puntischer-Riekmann (Eds.), *Vereintes Europa ~Vereinheitlichtes Recht?* (Sozialwissenschaften im Diskurs, Band I). Vienna: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften (70 p.)
- Faure, M.G. (2008). Legal Harmonisation from the Perspective of the Economic Analysis of Law. In M.G. Faure, H. Koziol & S. Puntischer-Riekmann (Eds.), *Vereintes Europa ~Vereinheitlichtes Recht?* (Sozialwissenschaften im Diskurs, Band I) (pp. 11-46). Vienna: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Faure, M.G. (2008). Onbegrensd toezicht? In WODC (Ed.), *Toezicht op markt en mededinging* (Justitiële Verkenningen, 6/08) (pp. 84-104). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Faure, M.G. & Boom, W.H. van (2008). Hoe houdbaar zijn verdragsveronderstellingen in verzekeringsrecht en - economie? In W.H. van Boom, I. Giesen & A.J. Verheij (Eds.), *Gedrag en privaatrecht. Over gedragspresumpties en gedragseffecten bij privaatrechtelijke leerstukken* (Boom Masterreeks) (pp. 305-339). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Faure, M.G. & Hartlief, T. (2008). The Netherlands. In H. Koziol & B.C. Steininger (Eds.), *European Tort Law 2006* (Tort and Insurance Law, Yearbook) (pp. 338-360). Wien New York: Springer.
- Faure, M.G. & Tilindyte, L. (2008). Towards an effective enforcement of occupational health and safety regulation. In M. Faure & F. Stephen (Eds.), *Essays in the Law and Economics of Regulation. In Honour of Anthony Ogus* (pp. 325-346). Antwerp: Intersentia.
- Faure, M.G. & Visscher, L. (2008). De rol van de deskundige bij schadevaststelling vanuit rechtseconomisch perspectief. In G.G. Hesens, S.D. Lindenbergh & G.E. van Maanen (Eds.), *Schadevaststelling en de rol van de deskundige* (Recht en Praktijk, 164) (pp. 215-243). Deventer: Kluwer.
- Faure, M.G., Philipsen, N.J. & Fernhout, F.J. (2008). Het schaderegelingsproces vanuit rechtseconomisch perspectief. In *De kosten van het geschil* (Letselschadereeks, 19) (pp. 65-92). Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Faure, M.G. (2008). Calabresi and behavioural tort law and economics. *Erasmus Law Review*, 1(4), 75-102.
- Faure, M.G., Ogus, A.I. & Philipsen, N.J. (2008). Enforcement Practices for Breaches of Consumer Protection Legislation. *Loyola Consumer Law Review*, 20(4), 361-401.
- Bowles, R., Faure, M.G. & Garoupa, N. (2008). The Scope of Criminal Law and Criminal Sanctions: An Economic View and Policy Implications. *Journal of Law and Society*, 35(3), 389-416.
- Giesen, I. & Tjong Tjin Tai, T.F.E. (2008). *Proportionele tendensen in het verbintenissenrecht. Een rechtsgeleerde dialoog*, Preadvies voor de Vereniging voor Burgerlijk Recht, Kluwer: Deventer (viii + 125 p.)
- M. Bijl, I. Giesen (e.a.) (red), *150 jaar Molengraaff*, Den Haag: Boom Juridische uitgeverij, 2008 (in druk; verschijnt 18 december 2008).
- Boom, W.H. van, Giesen, I. & Verheij, A.J. (Eds.). (2008). *Gedrag en privaatrecht. Over gedragspresumpties en gedragseffecten bij privaatrechtelijke leerstukken* (Boom Masterreeks). Den Haag: Boom Juridische uitgevers. (616 p.)

Giesen, I. (2008). Attributie, juridische causaliteit en preventieve werking. Over causaliteitstoerekening vanuit psychologisch perspectief en de mogelijke gevolgen daarvan voor (de preventieve werking van) het aansprakelijkheidsrecht. In W.H. van Boom, I. Giesen & A.J. Verheij (Eds.), *Gedrag en privaatrecht. Over gedragspresumpties en gedragseffecten bij privaatrechtelijke leerstukken* (Boom Masterreeks) (pp. 181-208). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Giesen, I. (2008). De ‘multidimensionale’ rechtswetenschap van en na Molengraaff, in: M. Bijl, I. Giesen (e.a.) (red), *150 jaar Molengraaff: terugblikken en vooruitzien*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers, 2008 (in druk; verschijnt 18 december 2008).

Giesen, I. (2008). Inleidingen en Antwoorden op de referenties en interventies bij het preadvies ‘Alternatieve regelgeving in privaatrechtelijke verhoudingen’, in: *Handelingen van de Nederlandse Juristen-Vereniging. 137^e jaargang/2007-2, Alternatieve regelgeving. Verslag van de op 8 juni 2007 te Haarlem gehouden algemene vergadering*, Kluwer: Deventer 2008, pp. 28-30, 37-40, 40-42, 47-48, 50-51, 63-65 en 74-75.

Boom, W.H. van, Giesen, I. & Verheij, A.J. (2008). Gedrag en privaatrecht: inleiding en verantwoording. In W.H. van Boom, I. Giesen & A.J. Verheij (Eds.), *Gedrag en privaatrecht. Over gedragspresumpties en gedragseffecten bij privaatrechtelijke leerstukken* (Boom Masterreeks) (pp. 19-48). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Verheij, A.J., Giesen, I. & Boom, W.H. van (2008). Afsluitende observaties. In W.H. van Boom, I. Giesen & A.J. Verheij (Eds.), *Gedrag en privaatrecht. Over gedragspresumpties en gedragseffecten bij privaatrechtelijke leerstukken* (Boom Masterreeks) (pp. 601-611). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Giesen, I. (2008). De omgang met en handhaving van ‘meervoudigheid van maatschappelijke normstelsels’: een analyse van recente rechtspraak, *WPNR* 6772, p. 785-791.

Giesen, I. & Coenraad, L.M. (2008). Nieuwe fundamenten voor de Nederlandse rechtspleging, *Nederlands Juristenblad*, 16, 989-997.

Giesen, I. & Lindenbergh, S.D. (2008). PETL: Epiloog, *Nederlands Juristenblad*, 5, 228-229.

Hartlief, T. (2008). Vooruitgang op de markt van pijn en smart. Van varkens naar mensen in de personenschade. In *De kosten van het geschil* (Letselschadereeks, 19) (pp. 7-21). Den Haag: Sdu Uitgevers.

Hartlief, T. (2008). Handhaving met smartengeld, Aansprakelijkheid, *Verzekering & Schade*, 8, 237-247.

Hartlief, T. (2008). Handhaving in het aansprakelijkheidsrecht. Op weg naar een betere samenleving?, *WPNR*, 6772, 769-777.

Engelhard, E.F.D. & Maanen, G.E. van (2008). *Aansprakelijkheid voor schade: contractueel en buitencontractueel*. Monografieën BW A15, Deventer: Kluwer (99 p.)

Hesen, G.G., Lindenbergh, S.D. & Maanen, G.E. van (Eds.). (2008). *Schadevaststelling en de rol van de deskundige* (Recht en Praktijk, 164). Deventer: Kluwer. (283 p.)

Hesen, G.G. & Maanen, G.E. van (2008). Schadevaststelling en de rol van de deskundige. Een tussenbalans. In G.G. Hesen, S.D. Lindenbergh & G.E. van Maanen (Eds.), *Schadevaststelling en de rol van de deskundige* (Recht en Praktijk, 164) (pp. 269-283). Deventer: Kluwer.

Hesen, G.G., Lindenbergh, S.D. & Maanen, G.E. van (2008). Woord vooraf. In G.G. Hesen, S.D. Lindenbergh & G.E. van Maanen (Eds.), *Schadevaststelling en de rol van de deskundige* (Recht en Praktijk, 164) (pp. v-vi). Deventer: Kluwer.

Maanen, G.E. van (2008). De Nederlandse Kelderluikarresten. Al meer dan honderd jaar – rechtseconomisch (!) – op de goede weg in Europa!, *Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht*, 1, 42-50.

Maanen, G.E. van (2008). Vervolgd en vrijgesproken. Heeft een voormalige verdachte recht op volledige schadevergoeding? (redactioneel), *Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht*, 7, 265.

Maanen, G.E. van (2008). De mythe van Quint/te Poel. Een herwaardering van Diephuis en Opzoomer en de ontmaskering van een overgewaardeerde uitspraak, *Groninger Opmerkingen en Mededelingen* (forthcoming).

Maanen, G.E. van & Valk, W.L. (2008). Proportionele tendensen in het verbintenissenrecht? Een rechtsgeleerde dialoog over het preadvies van Giesen en Tjong Tjin Tai voor de Vereniging van Burgerlijk Recht, *Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht*, 8, 316-326.

Maanen, G.E. van, Townend, D. & Teffera, A. (forthcoming). The Dutch 'Cellar Hatch' Judgment as a Landmark case for Tort Law in Europe. A brief comparison with English, French and German law with a *law and economics* flavour, *European Review of Private Law*.

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

In 2008 zijn verschillende academische bijeenkomsten georganiseerd, waaronder:

Aarhus Convention at Ten: Interactions and Tensions between Conventional International Law and EU Environmental Law, Universiteit van Amsterdam, Trippenhuis, 25 juni 2008.

De nieuwe Wet ruimtelijke ordening, Universiteit van Amsterdam, Trippenhuis, 30 september 2008.

Workshop Harmonisation and Differentiation in EU Environmental Law, Ius Commune congres, 28 november 2008, Amsterdam.

Nanotechnology and the Law: The legal nitty-gritty for Nanofoods, Nanocosmetics and Nanomedicine, Leuven, 8 en 9 december 2008

Juridisering in het omgevingsrecht, Universiteit van Amsterdam, Trippenhuis, 18 december 2008.

Voorts verschijnt eind 2008, onder redactie van Michael Faure en Marjan Peeters, een boek met de titel: *Climate Change and EU Emissions Trading: Lessons for Theory and Practice*. Ter gelegenheid hiervan is een congres in voorbereiding voor 29 en 30 januari 2009, te Maastricht, met als titel: *EU Greenhouse Gas Emissions Trading: Lessons to be Learned*.

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

M.R.A.G. Wibisana, *The Precautionary Principle: An Economic Analysis*. Universiteit Maastricht, 25 april 2008. Promotoren: Prof. E.I.L. Vos en Prof. M.G. Faure.

S.T. Ramnewash-Oemrawsingh, *Human Rights and the Environment: dealing with environmental issues in a human rights setting*. Universiteit van Amsterdam, 18 november 2008. Promotor: Prof. H.G. Sevenster.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Faure, M.G. & Peeters, M.G.W.M. (Eds.). (2008). *Climate Change and European Emissions Trading: Lessons for Theory and Practice*. Cheltenham: Edward Elgar (forthcoming 2008). (xi + 386 p.)

Faure, M.G. & Song, Y. (Eds.) (2008). *China and International Environmental Liability. Legal Remedies for Transboundary Pollution* (New Horizons in Environmental Law). Cheltenham: Edward Elgar (xx + 360 p.)

Faure, M.G. (2008). De moeizame weg naar een Europees milieustrafrecht. In: Vereniging voor Milieurecht (Ed.), *Ontwikkelingen in het Europees milieustrafrecht* (Publicatie van de Vereniging voor Milieurecht) (pp. 89-111). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Faure, M.G. (2008). Environmental rules versus standards for developing countries; learning from Schafer. In: Th. Eger, J. Bigus, C. Ott & G. von Wangenheim (Eds.), *Internationalization of the Law and its Economic Analysis* (pp. 735-746). Wiesbaden: Gabler Edition Wissenschaft.

Faure, M.G. & Betlem, G. (2008). Applying national liability law to transboundary pollution: some lessons from Europe and the United States'. In: M.G. Faure & Y. Song (Eds.), *China and International Environmental Liability. Legal Remedies for Transboundary Pollution* (New Horizons in Environmental Law). (pp. 129-191). Cheltenham: Edward Elgar.

Faure, M.G. & Peeters, M.G.W.M. (2008). Introduction. In: M.G. Faure, & M.G.W.M. Peeters (Eds.), *Climate Change and European Emissions Trading: Lessons for Theory and Practice* (pp. 3-13). Cheltenham: Edward Elgar (forthcoming 2008).

Faure, M.G. & Peeters, M.G.W.M. (2008). Concluding remarks. In: M.G. Faure, & M.G.W.M. Peeters (Eds.), *Climate Change and European Emissions Trading: Lessons for Theory and Practice* (pp. 365-386). Cheltenham: Edward Elgar (forthcoming 2008).

Faure, M.G. & Song, Y. (2008). Introduction and editorial preface. In: M.G. Faure & Y. Song (Eds.), *China and International Environmental Liability. Legal Remedies for Transboundary Pollution* (New Horizons in Environmental Law). (pp. 1-8). Cheltenham: Edward Elgar.

Faure, M.G. & Song, Y. (2008). Comparative and concluding remarks. In: M.G. Faure & Y. Song (Eds.), *China and International Environmental Liability. Legal Remedies for Transboundary Pollution* (New Horizons in Environmental Law). (pp. 335-347). Cheltenham, Edward Elgar.

Faure, M.G. & Fiore, K. (2008). The Coverage of the Nuclear Risk in Europe: Which Alternative? *Geneva Papers on Risk and Insurance Theory*, 33, 288-322.

Faure, M.G. & Wang, Hui (2008). Financial caps for oil pollution damage: a historical mistake? *Marine Policy*, 32(4), 592-606.

Pâques, M.M.L.L. & Jadot, B. (2008). Diversité des dispositions qui font de l'environnement l'objet d'un droit fondamental. *Aménagement-Environnement*, 201-248.

Peeters M.G.W.M. (2008). Legislative Choices and Legal Values: Considerations on the further design of the European Greenhouse Gas Emissions Trading Scheme from a viewpoint of democratic accountability. In: M.G. Faure & M.G.W.M. Peeters (Eds.), *Climate Change and European Emissions Trading: Lessons for Theory and Practice* (pp. 17-52). Cheltenham: Edward Elgar (forthcoming).

Peeters, M.G.W.M. (2008). The joint governance of transboundary river basins. In: M.G. Faure & Y. Song (Eds.), *China and international environmental liability. Legal remedies for transboundary pollution* (pp. 192-224). Cheltenham: Edward Elgar.

Backes, C., Deketelaere, K., Peeters, M.G.W.M. & Schurmans, M. (2008). The underestimated possibility of ex post adjustments: some lessons from the initial greenhouse gas emissions trading scheme. In: M.G. Faure & M.G.W.M. Peeters (Eds.), *Climate Change and European Emissions Trading: Lessons for Theory and Practice* (pp. 178-207). Cheltenham: Edward Elgar (forthcoming 2008).

Peeters, M.G.W.M. & Neerhof, R. (2008). *De burger als consument van het milieu: Een verkenning naar alternatieve mogelijkheden ter versterking van de handhaving in het milieurecht*. STEM publicatie (Ext. rep. 2007/5). Arnhem: Structurele Evaluatie Milieuwetgeving (48 p.); inclusief een achtergrondstudie (46 p.) Beschikbaar via: <<http://www.evaluatiemilieuwetgeving.nl/Download/55604.aspx>>.

Uylenburg, R., Teesing, N. & Nijenhuis, C.T. (2008). *Toegang tot het milieurecht. Een inleiding voor niet-juristen* (5de druk). Deventer: Kluwer (345 p.)

Uylenburg, R. (2008). Paard en wagen (redactioneel), *Milieu en Recht*, 4, 203.

Uylenburg, R. & Lam, V.M.Y. van 't (2008). Europese grenzen aan de regulering van milieugevolgen van bedrijven door algemene regels. STEM publicatie (Ext. rep. 2007/4). Arnhem: Structurele Evaluatie Milieuwetgeving (92 p.) Beschikbaar via: <<http://www.evaluatiemilieuwetgeving.nl/Download/53371.aspx>>.

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

In 2008 is de onderzoeksarbeid als gepland voortgezet, leidend tot fraaie publicaties en promoties in dat jaar. In 2008 is ook de basis gelegd voor een onderzoeksinstituut op het terrein van Corporate Governance, dat in 2009 formeel van start zal gaan. Dit Instituut staat onder leiding van Bas Steins Bisschop en Kid Schwarz, beide hoogleraar Ondernemingsrecht aan de Maastrichtse Faculteit. De start van dit instituut, onder auspiciën van de onderzoekschool, zal leiden tot een krachtige stimulans in onderzoek, zowel waar het betreft de verbreding van het onderzoeksfocus in de richting van Corporate Recovery en meer rechtseconomisch getinte onderzoeks-onderwerpen op het terrein van het ondernemingsrecht, als in termen van instroom van onderzoekers. In 2009 wordt voorzien dat in ieder geval een tweetal AIO's binnen het deelprogramma Rechtspersonen in Europa van start zal gaan, alsook een viertal buitenpromovendi. Daarnaast is het programma in de loop van 2008 in de hogere functies versterkt door de toetreding van twee Utrechtse hoogleraren (Lennarts/Oostwouder) en is verdere uitbreiding van de seniorstaf binnen het programma voorzien in 2009 met tenminste twee hoogleraren. Op deze wijze poogt de onderzoeksleiding niet alleen kwaliteit en aantrekkelijkheid van het onderzoek te verhogen, maar met name ook te komen tot een personele versterking van de onderzoeksgroep, met het oog op de duurzaamheid van het deelproject.

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

P. Glozbach, Flexibilisering GMBH-recht in Europa. Maastricht 15 oktober 2008. Promotor: Prof. C.A. Schwarz. Co promotor: Dr. J.J.A. Hamers.

M. Brink, Due Diligence procedures. Maastricht 6 november 2008. Promotor: Prof. C.A. Schwarz.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Geens, K. & Wyckaert, M. (2008). Cross-border mergers and minority protection. An open-ended harmonization, *Utrecht Law Review*, 4(1), 40-52.

Lennarts, M.-L. (2008). Company Mobility within the EU, fifty years on: from a Non-Issue to a Hot Topic, *Utrecht Law Review*, 4(1), 1-5.

Lennarts, M.-L. & O. Uziahu (2008). Report on the Conference on the European private Company, Societas Privata Europaea (SPE), held in Brussels on 10 March 2008, *Ondernemingsrecht*, 263-268.

Lennarts, M.-L. & Koppert-van Beek, M. (2008). The Loyalty Dividend and the EC Principle of Equal Treatment of Shareholders, *ECL*, 173-180.

Lennarts, M.-L. (2008). Titel 8 van het Voorontwerp Insolventiewet: bestuurdersaansprakelijkheid in geval van faillissement, *Ondernemingsrecht*, 460-467.

Lennarts, M.-L. (forthcoming). Een wens van Molengraaff vervuld: een eigen regeling voor de BV. In: *Molengraaff-bundel*, verschijnt in december 2008.

Schwarz, C.A. (2008). Investor ownership and control over companies; some remarks on the structure of companies and the position of the equity partners. In: M.G. Faure & F. Stephen (Eds.), *Essays in the Law and Economics of Regulation* (pp. 221-238). Antwerp: Intersentia.

Schwarz, C.A. (2008). Een lacune in de geschillenregeling oude en nieuwe stijl. In: *Ondernemingsrecht* (nr. 1) (pp.29-32). Deventer: Kluwer.

Schwarz, C.A. (2008). Het einde van de Nederlandse CV. In: *Ondernemingsrecht* (nr. 15) (pp. 542-547). Deventer: Kluwer

Schwarz, C.A. (2008). Diverse commentaren. In: *SDU Commentaar Ondernemingsrecht*. Den Haag: SDU Uitgevers.

Schwarz, C.A. (2008). *Interventie Congres Flexibele Rechtsvormen* (Serie Monografieën van het Van der Heijden Instituut, 98) (pp. 143-144). Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

Schwarz, C.A. & Steins Bisschop, B.T.M. (forthcoming). Shareholders Democracy, a comparative Perspective, *Tijdschrift voor Ondernemingsbestuur*, 6.

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

The year 2008 was characterized by four greater research projects and the defense of one doctoral thesis by a member of the research school. Furthermore, we organized two congresses.

The first part of the year we worked on the update of the new commentary on double taxation conventions (Vogel/Lehner, DBA, Beck Verlag München). Although this book is written in German it is acknowledged worldwide as the leading treatise of international and European tax law and is quoted by courts in Germany, the Netherlands, the US, but also in countries like India or Australia. International researchers will always consider it as “state of art” to refer to this book by preference. Rainer Prokisch is the author of some of the most important parts of the book and covers issues like the entitlement to the benefits of tax treaties, abuse of conventions, the international taxation of partnerships, the international taxations of workers and directors of companies. Further, R. Prokisch is responsible for the part on international and European tax implications for frontier workers, students and professors. The contributions of R. Prokisch consist of nearly 300 pages. The book was finally published in May 2008, and more than 4000 samples were already sold.

The second more comprehensive project addressed the issue of the international tax of corporate directors that are residents of one country and work for a corporation resident of another state. The research covers executive directors, non-executive directors and other persons with corporate supervising functions and considers that variance of the company law systems of the most important countries worldwide. A first version of the results was presented at a prominent visited congress in Vienna. The book containing the key note speeches was recently published and contains a dense version of the research results. Another version that contains several findings related to the research was published in a book edited by a Indian Publishing Company.

A third project was called in by the European Association of Tax Professors. R. Prokisch was charged with the task to write the 2008 general report on the international taxation of employees. More than 20 national reports had to be considered. A preliminary version of the general report was presented at the yearly congress of the association in Cambridge in July 2008. The work will be finalized before Christmas 2008 and will be published in the yearbook of the association. The fact that members of the research school are asked to fulfill such an important task shows the outstanding quality of the research done within the research school and its international recognition.

We continued the work on European Tax Law and the question of the development of Tax Ius Commune in the European Union. In particular, Raymond Luja published two articles of major importance.
Luja, R.H.C. (2008). Het gesloten stelsel van fiscale rechtsbescherming: een Europeesrechtelijke belemmering? *Weekblad voor Fiscaal Recht*, 6750, 114-120. Luja, R.H.C. (2008). Grensoverschrijdend herinvesteren en de verplaatsing van bedrijfsmiddelen in de EU. In Brouwers (Ed.), *Focus op verrekenprijzen en Europa* (pp. 113-129). Deventer: Kluwer.

Further intensive research was done on the most recent case of the ECJ in case ‘Renneberg’. M. Schaper has already delivered his article for publication. Other articles will be finished before the end of the year.

On 18th of December 2008 the member of our research school Nadine Gorissen will defend her thesis with the title ‘Gewekt vertrouwen in Europees perspectief’. It deals with the issue of the taxpayers’ confidence in decisions made by the fiscal authorities even if the decisions may be illegal or mistaken. The PHD candidate has chosen a comparative approach. The research covers the legal systems of Belgium, Germany and the Netherlands, and, in addition, considers corresponding developments within European law. On this basis, the candidate comes to interesting and important conclusions that will certainly influence the further development of this branch of law.

Finally, we organized two congresses in Maastricht. The first, our yearly symposium, focused on the tax issues related to shareholder-directors of companies visited by more than 200 participants. In particular, it was discussed the question of moving such directors cross border and the impact of the EC treaty on making use of the basic freedoms. A second congress deals with the tax convention between the Netherlands and Belgium. We succeeded to get outstanding scholars from Belgium and the Netherlands in order to discuss recent issues of application and interpretation of this treaty. More than 100 participants visited this congress.

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

N.H.A. Gorissen, Gewekt vertrouwen in Europees perspectief. Universiteit Maastricht, 18 december 2008.
Promotor: Prof. R.E.C.M. Niessen

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleider van de onderzoeksgroep in 2008

Prokisch, R.G. (2008). Anhang I zu Artikel 15. Grenzgänger. In K. Vogel & M. Lehner (Eds.), *Doppelbesteuerungsabkommen Kommentar* (Gelbe Reihe) (pp. 1248-1260). München: C.H. Beck.

Prokisch, R.G. (2008). Anhang II zu Artikel 15. Doppelbesteuerungsabkommen und Auslandstätigkeitserlass. In K. Vogel & M. Lehner (Eds.), *Doppelbesteuerungsabkommen Kommentar* (Gelbe Reihe) (pp. 1260-1261). München: C.H. Beck.

Prokisch, R.G. (2008). Anhang III zu Artikel 15. Gastprofessoren und Studentenpraktikanten. In K. Vogel & M. Lehner (Eds.), *Doppelbesteuerungsabkommen Kommentar* (Gelbe Reihe) (pp. 1261-1278). München: C.H. Beck.

Prokisch, R.G. (2008). Anhang zu Artikel 1. Internationale Steuerumgehung. Treaty Shopping. Einschränkung der Abkommensberechtigung. In K. Vogel & M. Lehner (Eds.), *Doppelbesteuerungsabkommen Kommentar* (Gelbe Reihe) (pp. 251-305). München: C.H. Beck.

Prokisch, R.G. (2008). Artikel 1. Unter das Abkommen fallende Personen. In K. Vogel & M. Lehner (Eds.), *Doppelbesteuerungsabkommen Kommentar* (Gelbe Reihe) (pp. 205-251).

Prokisch, R.G. (2008). Artikel 15. Einkünfte aus unselbständiger Arbeit. In K. Vogel & M. Lehner (Eds.), *Doppelbesteuerungsabkommen Kommentar* (Gelbe Reihe) (pp. 1172-1248). München: C.H. Beck.

Prokisch, R.G. (2008). Artikel 16. Aufsichtsrats- und Verwaltungsratsvergütungen. In K. Vogel & M. Lehner (Eds.), *Doppelbesteuerungsabkommen Kommentar* (Gelbe Reihe) (pp. 1279-1292). München: C.H. Beck.

Prokisch, R. (2008). Directors' Fees (Article 16 OECD Model Convention). In: M. Lang et al. (Eds.), *Source versus Residence: Problems arising from the Allocation of Taxing Rights in Tax Treaty Law and Possible Alternatives* (EUCOTAX series on European taxation, 20) (Chapter 12, pp. 197 – 213). Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer Law & Business.

Prokisch, R.G. (2008). De rechtspraak van het Hof van Justitie en de regelvrijheid van de Nationale Wetgever. In R.C.M. Brouwer (Ed.), *Focus op verrekenprijzen in Europa* (Maastrichts Fiscale Symposia, 17) (pp. 91-98). Deventer: Kluwer.

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

In 2008 heeft te Dubrovnik een internationale Summer School plaatsgevonden over het thema harmonisering van procesrecht en de effecten hiervan op een zich globaliserende economie. De bijeenkomst werd georganiseerd door de Professoren Van Rhee, Uzelac en Oberhammer. Er werden papers gepresenteerd door vertegenwoordigers van de Wereldbank, de Raad van Europa en verschillende academische instellingen. De bijdragen zullen in 2009 in boekvorm verschijnen.

Organisatie van een workshop tijdens het ius commune congres op 28 november 2008 in Amsterdam.

Samen met Rotterdam wordt thans gewerkt aan een workshop Europees procesrecht. Eind 2009 zullen in dit kader verschillende sprekers uit binnen- en buitenland thema's bespreken die verband houden met de Principles of Transnational Civil Procedure en verschillende EG-verordeningen en richtlijnen op het vlak van het internationale procesrecht.

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

Dr. B. Sujecki, Een Europese incassoprocedure binnen het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM). Universiteit Utrecht, 15 februari 2008. Promotoren: Prof. F.W. Grosheide en Dr. M. Freudenthal.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Jongbloed, A.W. (2008). *Executierecht* (Studiereeks Burgerlijk Procesrecht, 5). Deventer: Kluwer. (142 p.)

Jongbloed, A.W. (Ed.) (2008). *The XIIIth World Congress of Procedural Law: The Belgian and Dutch Reports*, Antwerp: Intersentia 2008 (XII + 304 p.)

Frerks, G.E., Jongbloed, A.W. et al. (Eds.) (2008). *Mediation is volwassen!*, actuele toepassingen en ontwikkelingen. Apeldoorn/Antwerpen: Maklu. (183 p.)

Jongbloed, A.W. (2008). *Judicial Case Management and Efficiency in the Netherlands*. In: C.H. van Rhee (Ed.), *Judicial Case Management and Efficiency in Civil Litigation* (Ius Commune Europaeum, 70) (pp. 93-110). Antwerp: Intersentia.

Jongbloed, A.W. (2008). *Specific Performance: procedural Aspects in Dutch Law*. In: J. Smits, D. Haas & G. Heslen (Eds.), *Specific Performance in Contract law: National and Other Perspectives* (Ius Commune Europaeum, 71) (pp. 171-192). Antwerp: Intersentia.

Jongbloed, A.W. (2008). Art. 502-616 en 725-770c Rv. In: A.I.M. van Mierlo, C.J.J.C. van Nispen & M.V. Polak (red), *Tekst & Commentaar, Burgerlijke Rechtsvordering* (derde druk) (pp. 827-962 en 1072-1102). Deventer: Kluwer.

Jongbloed, A.W. (2008). *Execution of Ships*. In: M.L. Hendrikse et al. (Eds.), *Aspects of Maritime Law* (pp. 371-386). Austin/Boston/Chicago/New York: Wolters Kluwer.

Jongbloed, A.W. & Sujecki, B. (2008). *E-justice in the Netherlands* In: A.W. Jongbloed (Ed.), *The XIIIth World Congress of Procedural Law: The Belgian and Dutch Reports* (pp. 217-236). Antwerp: Intersentia.

Jongbloed, A.W. (2008). *Op de rand of net er over*, *Ars Aequi*, 196-198.

Jongbloed, A.W. (2008). *Een eendagsvlieg: kort in het middelpunt van de belangstelling, maar over enkele weken vergeten*, *Executief*, 130-135

- Jongbloed, A.W. (2008). Liever een onsje extra: meer uitvoerbaarheid bij voorraad in het huurrecht, *Praktisch Procederen*, 81-85.
- Jongbloed, A.W. (2008). Reactie [op discussie tussen J.J.A. de Groot, Derdenbeslag onder de notaris, WPNR (2008) 6752, p. 333-336 (met reactie P. Wanders in WPNR 6756, p. 409; idem en naschrift, WPNR (2008) 6767, p. 683-685], WPNR 6675, 879-881.
- Orshoven, P., Van (2008). *Fiscaal procesrecht. Geselecteerde wetgeving*. Herentals: Knops publishing, (131 p.)
- Orshoven, P., Van, Broeckx, K., Laenens, J. & Maes, B. (2008). *Gerechtig wetboek met bijzondere wetgeving 2007-2008*. Brugge: Die Keure.
- Orshoven, P., Van & Taelman, P. (Eds.) (2008), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtig Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht* (tweede bijgewerkte uitgave) Brugge: Die Keure. (190 p.)
- Orshoven, P. Van (2008). Defederalisering van de rechtspraak. In: *Liber memorialis Jean Laenens* (361-368). Antwerpen-Oxford: Intersentia.
- Orshoven, P. Van (2008). Wie beoordeelt de schending van internationale mensenrechtenverdragen door de wetgevende macht?, *R. W.*, 878-879.
- Rhee, C.H. van (Ed.). (2008), *Judicial Case Management and Efficiency in Civil Litigation* (Ius Commune Europaeum, 70). Antwerp: Intersentia. (xi + 181 p.)
- Rhee, C.H. van & Uzelac, A. (Eds.). (2008). *Civil Justice between Efficiency and Quality: From Ius Commune to the CEPEJ* (Ius Commune Europaeum, 74). Antwerp: Intersentia. (xvi + 270 p.)
- Rhee, C.H. van, Heirbaut, D. & Storme, M.E. (Eds.). (2008). *The French Code of civil procedure (1806) after 200 years: The civil procedure tradition in France and abroad/Le bicentenaire du Code de procédure civile (1806): La tradition e la procédure civile en France et à l'étranger/De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar: De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*. Mechelen: Kluwer. (468 p.)
- Rhee, C.H. van (2008). The Development of Civil Procedural Law in Twentieth-Century Europe: From party Autonomy to Judicial Case Management and Efficiency, in: C.H. van Rhee (Ed.), *Judicial Case Management and Efficiency in Civil Litigation* (Ius Commune Europaeum, 70) (pp. 11-25). Antwerp: Intersentia.
- Rhee, C.H. van (2008). Dutch Civil Procedure: Reform and Efficiency. In C.H. van Rhee & A. Uzelac (Eds.), *Civil Justice between Efficiency and Quality: From Ius Commune to the CEPEJ* (Ius Commune Europaeum, 74) (pp. 47-60). Antwerp: Intersentia.
- Rhee, C.H. van (2008). Case Management in het Burgerlijk Proces: Een historische inleiding. In *The French Code of civil procedure (1806) after 200 years: The civil procedure tradition in France and abroad/Le bicentenaire du Code de procédure civile (1806): La tradition e la procédure civile en France et à l'étranger/De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar: De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief* (pp. 257-269). Mechelen: Kluwer.
- Rhee, C.H. van (2008). Dutch Civil Procedural Law in an International Context. In: M. Deguchi & M. Storme (Eds.), *The reception and transmission of civil procedural law in the global society. Legislative and Legal Educational Assistance to Other Countries in Procedural Law* (pp. 191-212). Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.
- Rhee, C.H. van & Uzelac, A. (2008). Introduction. In: C.H. van Rhee & A. Uzelac (Eds.), *Civil Justice between Efficiency and Quality: From Ius Commune to the CEPEJ* (Ius Commune Europaeum 74) (pp. 1-6). Antwerp: Intersentia.

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

The Process and Impact of the WHO Intergovernmental Working Group on Public Health, Innovation and Intellectual Property

Congres met het Stockholm Network in Maastricht (<http://www.stockholm-network.org/Conferences-and-Programmes/Events/Previous-Events>)

Date: 14 April 2008

Location: Feestzaal of Maastricht University Faculty of Law, Bouillonstraat 3, Maastricht, the Netherlands

The mandate of the WHO Intergovernmental Working Group (IGWG) on Public Health, Innovation and Intellectual Property was 'to prepare a global strategy and plan of action on essential health research to address conditions affecting developing countries disproportionately'. The resulting global plan of action will be presented to the World Health Assembly mid-2008.

The IGWG process and its outcomes are likely to have considerable implications on the extent to which the issues of public health, innovation and IPRs are being dealt with, both at the multilateral arena and domestically. The current discussions and debates over the IGWG process touch upon a multitude of issues, such as global governance, trade relations, industrial and innovation policies, evidence-based practices and access to medicines, as well as moral and ideological issues.

Speakers included (in alphabetical order):

- Prof. Michael Blakeney, Director, Queen Mary Intellectual Property Research Institute;
- Helen Davison, Senior Researcher, Stockholm Network;
- Dr Lee Feldman, Chair & Chief Scientific Officer, Scian, The Institute for Scientific Policy Analysis;
- Prof. Anselm Kamperman Sanders, Director Masters Intellectual Property Law and Knowledge Management, Maastricht University Faculty of Law;
- Douglas Lippoldt, Groupe d'économie mondiale, Sciences Po and Senior Trade Policy Analyst, Trade Directorate, OECD;
- Prof. Gerald Mols, Rector, Maastricht University;
- Dr Meir Perez Pugatch, Director of Research, Stockholm Network & Senior Lecturer, University of Haifa;
- Christoph Spennemann, Legal Expert Intellectual Property Team Policy Implementation Section, Division on Investment, Technology and Enterprise Development, UNCTAD.
- Bart Wijnberg, Senior Adviser, Department of Pharmaceutical Affairs & Medical Technology, Ministry of Health, Welfare and Sport.

IP Grants Programme

Stockholm Network grants: <http://www.stockholm-network.org/Conferences-and-Programmes/Intellectual-Property/grantsprogramme>. The Stockholm Network, together with the Masters Intellectual Property Law and Knowledge Management (LLM/MSc), Maastricht University and the members of the EIPIN – which includes Queen Mary Intellectual Property Research Institute (QMIPRI), University of London; Centre d'Études Internationales de la Propriété Industrielle (CEIPI), Robert Schuman University of Strasbourg; Magister Lvcentinvs, University of Alicante; Master of Advanced Studies in Intellectual Property, Swiss Federal Institute of Technology Zurich (ETH); Munich Intellectual Property Law Center (MIPLC) LL.M. Program – are delighted to announce the inauguration of a postgraduate research grants programme for students in the field of pharmaceutical Intellectual Property Rights (IPR).

We are now accepting applications for these awards.

Organisatie van een workshop tijdens het ius commune congres op 28 november 2008 in Amsterdam.

In het verslagjaar werden

- vier goed bezochte CIER-lezingen georganiseerd, in het bijzonder gericht op voorlichting van de beroepspraktijk (NOvA-punten te behalen)
- drie postacademische cursussen gegeven: Filmrechten in de praktijk, Kunst en Recht, Handhaving Intellectuele Eigendom

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

R.B. Bakels, The concept of 'technology' in patent law. Universiteit Maastricht, 25 april 2008. Promotor: Prof. A.W.J. Kamperman Sanders.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Grosheide, F.W. (2008). Waarom handelingen en arbeid geen werk moeten vormen, een pleidooi voor herstel van vanzelfsprekendheid in het auteursrecht. In: N. van Eijk & B. Hugenholtz (Eds.), *Dommering-bundel. Opstellen over informatierecht aangeboden aan prof. mr. E.J. Dommering* (pp. 113-134). Amsterdam: Cramwinckel.

Grosheide, F.W. (2008). Totalitair auteursrecht (?). In *Feer Verkade: album amicorum* (Bijblad bij De industrieele eigendom, 4/5) (pp. 61-69). S.I.: Octrooicentrum Nederland.

Grosheide, F.W. (2009). Moral Rights. In: E. Derclaye (Ed.), *Research handbook on the future of EU copyright* (pp. 242-266). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Kamperman Sanders, A.W.J. (2009). Do whiffs of misappropriation and standards of slavish imitation weaken the foundations of IP Law? In E. Derclaye (Ed.), *Research handbook on the future of EU copyright* (pp. 566-572). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Kamperman Sanders, A.W.J. (2008). Comment case nrs. 25379/04, 21688/05, 21722/05 and 21770/05 of the ECHR, *Paeffgen GmbH v. Germany*, *European Human Rights Cases* 2008-1, p. 156-161.

Kamperman Sanders, A.W.J. (2008). Intellectual Property, Free Trade Agreements and Economic Development, *Georgia State University Law Review*, 23/4, p. 893-911.

CONSTITUTIONELE PROCESSEN: DE WISSELWERKING TUSSEN DE NATIONALE EN DE EUROPESE DIMENSIE

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

SARO-eindconferentie 'Political Control and Accountability in an European Perspective', Maastricht, 13-14 maart 2008.

Workshop 'The European Public Prosecutor in Constitutional Perspective', Maastricht, 23 april 2008

Utrechts staatsrechtelijk symposium, over 'Grondwet, krijgsmacht en oorlog', Utrecht, 4 juni 2008.

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

L. Dragstra, De financiering van politieke partijen. Een analyse van de regelgeving betreffende de financiering van politieke partijen in rechtsvergelijkend en Europees perspectief, Universiteit van Amsterdam, 9 oktober 2008. Promotors: Prof. J.A. Peters en Dr. A.J. Nieuwenhuis.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Besselink, L.F.M. (2008). Geweldsmonopolie, Grondwet en krijgsmacht. In: *Grondwet, krijgsmacht en oorlog* (Publicaties van de Staatsrechtkring, deel 26) (pp.67-124). Nijmegen: Wolf Publishers.

Besselink, L.F.M. (2008). The European Union and The European Convention On Human Rights: From Sovereign Immunity in Bosphorus to Full Scrutiny under the Reform Treaty? In: *Changing Perceptions of Sovereignty and Human Rights: Essays in Honour of Cees Flinterman* (pp. 295-309). Antwerp: Intersentia.

Besselink, L.F.M. (2008). Inburgering van Nederlanders: de administratieve verwerking van een ongrondwettige maatregel. In: G.H. Addink, G.T.J.M. Jurgens, Ph.M. Langbroek & R.J.G.M. Widdershoven (Eds.), *Grensverleggend Bestuursrecht (Liber Amicorum Ten Berge)* (pp. 137-158). Alphen aan den Rijn: Kluwer. Electronisch te consulteren op <<http://igitur-archive.library.uu.nl/law/2008-0820-200747/UUindex.html>>.

Besselink, L.F.M. (2008). Geschillenbeslechting in de Koninkrijksverhoudingen – een constitutioneel tekort. In: H.R.B.M. Kummeling & J.M. Saleh (Eds.), *Nieuwe verhoudingen binnen het Koninkrijk* (117-132). Utrecht 2007.

Besselink, L.F.M. (2008). Case C-145/04, *Spain v. United Kingdom*, judgment of the Grand Chamber of 12 September 2006; Case C-300/04, *Eman and Sevinger*, judgment of the Grand Chamber of 12 September 2006; ECtHR (Third Section), 6 September 2007, Applications Nos. 17173/07 and 17180/07, *Oslin Benito Sevinger and Michiel Godfried Eman (Sevinger and Eman)*, *Common Market Law Review*, 45, 787-813.

Besselink, L.F.M. (2008). The Relative Autonomy of the EU Human Rights Standard, *European Constitutional Law Review*, 4(2), 199-204.

Besselink, L.F.M., Curtin, D. & Reestman, J.-H. (2008). Instemmingsvereiste en behandelingsvoorbehoud voor EU-besluiten: nu of nooit, *Nederlands Juristenblad*, 83, 1073-1074.

Verhey, L.F.M., Broeksteeg, J.L.W. & Driessche, I. Van den (Eds.). (2008). *Political Accountability in Europe: Which Way Forward? A Traditional Concept of Parliamentary Democracy in an EU Context*. Groningen: Europa Law Publishing. (344 p.)

Verhey, L.F.M. (2008). De rechterlijke organisatie in Nederland: op zoek naar een nieuw evenwicht. In: C.H. van Rhee, D. Heirbaut & M. Storme (Eds.), *De Code de procédure (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief* (pp. 241-253). Mechelen: Wolters Kluwer.

Driessche, I., Van den & Verhey, L.F.M. (2008). The theory of democratic representation in the Netherlands its practical implicatons and attempts at governance reform. In: G. van der Schyff (Ed.), *Constitutionalism in the Netherlands and South Africa* (pp. 47-64). Nijmegen: Wolf Legal Publishers.

Peters, J. & Reestman, J.-H. (2008). Het referendum over Europa in Nederland en de rol van de Raad van State, *Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht*, 4, 215-225.

Peters, J., Boogaert, G., Bosdriesz, H., Nieuwenhuis, A. & Zoethout, C. (2008). *Het recht op leven in de Nederlandse Grondwet ,Een verkennend onderzoek*, in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties.

RECHTSBESCHERMING EN HANDHAVING: DE WISSELWERKING TUSSEN DE NATIONALE EN EUROPESE DIMENSIE

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

Seminar *Wet Bibob, de balans tussen integriteit, effectiviteit en rechten*, Amsterdam (Eggensinstituut), 19 september 2008.

Oratie Ch.W. Backes, *Suum cuique? – enkele opmerkingen over de rechtsmachtverdeling tussen bestuursrechters en burgerlijke rechter*, Maastricht, 14 november 2008.

Workshop Public Law II, *Ex officio application of EC law – new developments*, Amsterdam, 28 november 2008.

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

T.P. Marguery, *Unity and diversity of the public prosecution services in Europe. A study of the Czech, Dutch, French and Polish systems*, Universiteit Groningen, 12 juli 2008. Promotoren: Prof. G. Knigge en Prof. E.F. Stamhuis.

M. Eliantonio, *Europeanisation of Administrative Justice? The influence of the ECJ's case law in Italy, Germany and England*, Universiteit Maastricht, 19 december 2008. Promotors: Prof. N. Verheij en Prof. E.I.L. Vos.

T. Takacs, *Participation in EU decision-making: implications for the Hungarian political institutions*, Universiteit Utrecht, 16 januari 2009 (manuscript eind september 2008 goedgekeurd door de leescommissie). Promotor: Prof. S. Prechal.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Backes, C.W. (2008). *Suum cuique? – enkele opmerkingen over de rechtsmachtverdeling tussen bestuursrechters en burgerlijke rechter*, inaugurele rede Maastricht, 14 november 2008 (ca 50 p.)

Backes, C.W. & Poortinga, M. (2008). *Implementatie en afdwingbaarheid NEC-plafonds*. Utrecht: Centrum voor Omgevingsrecht en -beleid/NILOS. (61 p.)

Backes, C.W., Widdershoven, R.J.G.M. et al. (2008). *EG-recht en de praktijk van het waterbeheer*, Utrecht: STOWA (536p.)

Backes, C.W. (2008). Europeesrechtelijke implicaties van een eventuele introductie van het relativiteitsvereiste in het Nederlandse bestuursprocesrecht. In G.H. Addink et al. (Eds.), *Grensverleggend bestuursrecht* (pp. 297-309). Deventer: Kluwer.

Prechal, A., Widdershoven, R.J.G.M. et al. (2008). *Implementatie van EU-handhavingsvoorschriften*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers (388 p.)

Prechal, A. & Roermund, B. van (2008). (Eds.), *The Coherence of EU Law: The Search for Unity in Divergent Concepts*. Oxford: Oxford University Press (576 p.)

Prechal, A. (2008). Protection of Rights: how far? In: S. Prechal, & B. van Roermund (eds.), *The Coherence of EU Law: The Search for Unity in Divergent Concepts* (pp. 155-182). Oxford: Oxford University Press.

Prechal, A. (2008). Fundamental rights as limits to the liberalisation of service markets. In: J.W. van de Gronden (ed.). *The EU and WTO Law on Services* (pp. 55-73). Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International.

- Prechal, A. (2008). Enforcement of EC labour law: some less felicitous consequences? In: F.Y. Konijn & A. Veldman (eds), *Social Responsibility in Labour Relations – European and Comparative perspectives* (pp. 15-24). Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International
- Prechal, A. & Burri, S. (2008). Comparative Approaches to Gender Equality and Non-Discrimination within Europe, In: D. Schiek & V. Chege (eds.). *European Non-Discrimination Law: Comparative Perspectives on Multidimensional Equality Law* (pp. 215-247). London: Routledge.
- Prechal A. & Leeuw, M. de (2008). Transparency: A General Principle of EU law? In: U. Bernitz, J. Nergelius & C. Cardner (eds.), *General Principles of European Community Law in a Process of Development* (pp. 207- 248). Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International.
- Prechal, A. & Roermund, B. van (2008). Binding unity in EU legal order: An Introduction. In: A. Prechal, & B. van Roermund (eds.), *The Coherence of EU Law: The Search for Unity in Divergent Concepts* (pp. 1-20). Oxford: Oxford University Press.
- Prechal, A. & Roermund, B. van, Senden, L. & Vandamme, T. (2008). Experiences from Professional Practice – some steps towards empirical research. In: A. Prechal, & B. van Roermund (eds.), *The Coherence of EU Law: The Search for Unity in Divergent Concepts* (pp. 23-43). Oxford: Oxford University Press.
- Prechal, A. (2008). Editorial comments: Two-speed European Citizenship? Can the Lisbon treaty help to close the gap?, *Common Market Law Review*, 1-11.
- Prechal, A. (2008). Ius Commune: de bijdrage van het Europees recht in negen voorbeelden, *AAe*, 413-420.
- Prechal, A. (2008). Free Movement and Procedural Requirements: Proportionality Reconsidered, *LIEI*, 201-216.
- Prechal, A. (2008). De emancipatie van ‘het algemene transparantiebeginsel, *SEW*, 316-322.
- Prechal, A. (2008). EU Gender Equality Law: a source of inspiration for other EU legal fields? *European Gender Equality Law Review*, 1, 8-14. [Online] available from <http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/legislation/bulletin_en.htm>.
- Prechal, A. & Widdershoven, R.J.G.M. (2008). The Dutch General Administrative Law Act: Europe-proof?, *European Public Law* (pp. 81-98). Kluwer Law International.
- Prechal, A., Widdershoven, R.J.G.M. et al. (2008). Implementation of EU enforcement provisions: between European control and national practice, *Review of European Administrative Law*, 1-2, 83-97.
- Prechal, A., Widdershoven, R.J.G.M. et al. (2008). Implementatie van EU-handhavingsvoorschriften: tussen Europese regels en nationale praktijk, *Regelmaat*, 5, 180-191.
- Prechal, A. (2008). Book review Léontin-Jean Constantinesco, *L'applicabilité directe dans le droit de la C.E.E.*, *European Law Review*, 439-443.
- Widdershoven, R.J.G.M. (2008). Het bestuursrechtelijk appel revisited. In: G.H. Addink, G.T.J.M. Jurgens, Ph.M. Langbroek & R.J.G.M. Widdershoven (eds.), *Grensverleggend Bestuursrecht* (pp. 475-496). Alphen a/d Rijn: Kluwer 2008.
- Widdershoven, R.J.G.M. et al. (2008). Evaluatie belastingrechtspraak in twee instanties, Eindrapport fase II, *Research Memoranda*, nr. 4. Den Haag: Raad voor de rechtspraak 2008 (127 pp.)
- Widdershoven, R.J.G.M. & Duijkersloot, A.P.W. (2008). Kroniek Europees bestuursrecht, *Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht*, 2-8, 84-94.
- Widdershoven, R.J.G.M. & Duijkersloot, A.P.W. (2008). Kroniek Europees bestuursrecht, *Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht*, 8-37, 275-287.
- Widdershoven, R.J.G.M. et al. (2008). Overheidsaansprakelijkheid anno 2008: de stand van de rechtsontwikkeling, *Overheid & Aansprakelijkheid* 2a-47, 101-126.

INTEGRATIE, DIFFERENTIATIE EN FLEXIBILITEIT: NIEUWE PERSPECTIEVEN OP EU RECHT EN BELEID

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

Stefaan Van den Bogaert

Global governance in the EU, special EU Law lecture for Macalaster College USA, Maastricht, 8 januari 2008.

Discrimination in sport: UEFA's Homegrown rules, paper presented at the workshop on the EC Commission White Paper on Sport in the Asser Institute, The Hague, 22 februari 2008.

Webster, the FIFA Dispute Resolution Chamber and the Court of Arbitration for Sport: A New Bosman?, seminar chaired at the Asser Institute, The Hague, 28 april 2008.

Expert advice on nationality discrimination in professional football, European Parliament, Committee for Education and Culture, Brussels, 28 mei 2008.

Expert advice on the EU Commission White Paper on Sport, European Parliament, Committee for Education and Culture, Brussels, 28 mei 2008.

Professional football's new attempts to impose nationality restrictions: paper presented at a seminar organised at the Asser Institute, The Hague, 5 juni 2008.

Expert advice on doping in sport and EU Law, European Parliament, Committee for Education and Culture, Brussels, 14 juli 2008.

Minewater: An Assessment of the Pilot Project under EC competition law: study presented at the closing conference of the Minewater Project (in the framework of the EU Commission's III Interreg Programme), 2 oktober 2008.

Geert van Calster

'Implementatie van EG recht – Overwegingen ahv EG Milieurecht', Symposium 'Nationale wetsfamilies en EU-wetgeving', Raad van State, Den Haag (implementation of EC law, Dutch High Court symposium), 19 juni 2008.

'Rights, rights everywhere – But do we do them justice?', keynote at Workshop on Environmental Justice = Environmental Rights? A Human rights context on environmental issues, Université de Luxembourg, 20 juni 2008.

'Governance and regulatory innovation at the EU – Policy blurb or practical principle?', Academy of European Law, Trier, 29 mei 2008.

Annette Schrauwen

EU citizenship, free movement and solidarity, ESSH conference in Lisbon, februari 2008.

The Future of EU citizenship: corrosion of national citizenship?, Birmingham Conference on European Law & Policy in Context "The Next 50 Years: The Future of European Law & Policy, 3 en 4 juli 2008.

Presentation during workshop at the Ius commune conference, Amsterdam, introducing the research program 'Integration, Differentiation and Flexibility: New Perspectives on EU Law and Policy', Amsterdam, 27 november 2008.

Ellen Vos

Presentation of paper The role of scientific experts in EU policy-making, conference The Transformation Of EU Policies? EU Governance At Work, organised by R. Dehousse, Science-Po Paris, 17 januari 2008.

- Guest Seminar, Who is Afraid of Scientific Uncertainty? EU Regulation on GMOs and Food Safety, London School of Economics (LSE), Centre for European Law, London, 21 februari 2008.
- Presentation paper a General Framework for the Precautionary and Inclusive Governance of Food Safety in Europe (with M. Dreyer and F. Wendler), Rome, 3 en 4 maart 2008.
- Co-organisator of joint EIPA/Faculty of Law seminar: Fashion Or Necessity? Comparing experiences with EU Agencies, together with A. Schout and C. Monda, EIPA plus presentation of paper 'EFSA: from food crisis to trust?' author workshop book: EU agencies in between EU institutions and Member State, C. Monda, A. Schout and E. Vos (eds), forthcoming with Kluwer Law International, Maastricht, 26 en 27 mei 2008.

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

S. Carrera Nuñez, In Search of the Perfect Citizen? The Intersection between Integration, Immigration and Nationality in the EU, Universiteit Maastricht, 31 oktober 2008. Promotor: Prof. H. Schneider.

S.J.F.J. Claessens, Free Movement of Lawyers and the Future of the Legal Profession, Universiteit Maastricht, 18 december 2008. Promotor: Prof. H. Schneider.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Bogaert, S. van den (2008). The Treaty of Lisbon: The European Union's Own Judgment of Solomon? *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 15(1), 7-19.

Bogaert, S. van den (2008). Qualified Majority Voting in the Council: First Reflections on the New Rules. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 15(1), 97-108.

Calster, G. van (2008). Against harmonisation: Regulatory competition in climate change law, *Carbon and Climate Law Review*, 2 (1), 89-94.

Calster, G. van (2008). Risk regulation, EU law and emerging technologies: Smother or smooth?, *NanoEthics*, 2(1), 61-71, also published online first: 10.1007/s11569-008-0029-8, <<http://www.springerlink.com/content/q14jn1284r4585gg/fulltext.pdf>>.

Ottow, A.T. (2008). Het gevecht tegen de windmolens. De invloed van het Europese recht op het nationale procesrecht. In: N. Van Eijk & B. Hugenholtz (red.), *Dommering-bundel. Opstellen aangeboden aan prof. mr. E.J. Dommering* (pp. 265-279). Amsterdam: Otto Cramwinkel.

Ottow, A.T. (forthcoming). *De markt meester? Op zoek naar nieuwe vormen van toezicht*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Ottow, A.T. & Doing-Bierens, E. (forthcoming). Enige contouren van het economisch bewijsrecht, *JB Plus*, 4.

Meerten, H. van, Hoek, A. van, Overkleeft-Verburg, M., Harten, H. van, Gronden, J. van Johan van de, Berghe, P. van den, Schrauwen, A.A.M. & Saanen, N. (2008). The Netherlands. National report of the Netherlands on the New Services Directive. In: H.F. Koeck & M.M. Karollus (Eds.), *The New Services Directive of the European Union. Hopes and Expectations from the Angle of a (Further) Completion of the Internal Market* (pp. 241-278). Baden-Baden: Nomos.

Schrauwen, A.A.M. (2008). Naar een waarlijk 'fundamentele status'? Democratie en Europees Burgerschap na het Verdrag van Lissabon. *S.E.W., Tijdschrift voor Europees en economisch recht*, 7/8, 288-292.

Schrauwen, A.A.M. (2008). EU Citizenship in the Treaty of Lisbon: Any Change at all? *Maastricht Journal*, 15-1, p. 103-112.

Schrauwen, A.A.M. (2008). Institutionalisation of market-access, From the Board. *Legal Issues of Economic Integration*, 1, 1-5.

Vos, E.I.L. (Ed.). (2008). *European Risk Governance; Its Science, its Inclusiveness and its Effectiveness* (Connex Report Series, 6). Mannheim: Connex (304 p.) [Online]. Available from: <<http://www.connex-network.org/series>> [15-02-2008].

Everson, M. & Vos, E. (2008). European Risk Governance in a Global Context. In: E. Vos (Ed.), *European Risk Governance: Its Science, its Inclusiveness and its Effectiveness*, Connex Report Series, 6). (pp. 7-36) Mannheim: Connex. [Online]. Available from: <http://www.mzes.uni-mannheim.de/projekte/typo3/site/fileadmin/BookSeries/Volume_Six/NEU%20Chapter%201%20Everson-Vos.final.pdf>.

Asselt, M.B.A., van & Vos, E. (2008). Science, Uncertainty and GMOs', in: R. Dehousse & L. Boussaquet. (Eds.), *The transformation of EU policies. EU governance at work* (Connex Report Series, 8) (pp. 65-97). [Online]. Available from: <http://www.mzes.uni-mannheim.de/projekte/typo3/site/fileadmin/BookSeries/Volume_eight/Chapter%203.pdf>.

Asselt, M.B.A., van & Vos, E. (2008). Wrestling with uncertain risks: EU regulation of GMOs and the uncertainty paradox, *Journal of Risk Research*, 11(1-2), 281-300.

Belangrijkste wetenschappelijk activiteiten van de onderzoeksgroep in 2008

Naast een groot aantal seminars en conferenties waar individuele leden van de onderzoeksgroep elkaar troffen, is de groep in 2008 twee keer bijeen geweest in het kader van Ius Commune.

Op 25 januari 2008 namen het Amsterdam Center for International Law en het Leuven Centre for Global Governance Studies het initiatief voor een workshop over *Accountability and the rule of law at the international level*. Doel van de workshop was te bekijken hoever het internationaal onderzoek naar mogelijkheden *accountability* processen binnen de internationale rechtsorde gevorderd was en om verder onderzoek op dit terrein te stimuleren. De presentaties gingen met name in op de vraag welke mechanismen er bestaan om staten en internationale organisaties verantwoordelijk (of aanspreekbaar) te laten zijn voor hun gedrag. Naast leden van de Ius Commune onderzoeksgroep (waaronder de onderzoekscoördinatoren van de betrokken universiteiten), namen veel andere internationale specialisten deel. De workshop maakte tevens deel uit van een serie bijeenkomsten in het kader van het EU Network of Excellence, *Connex*, waarin de onderzoekscoördinatoren ook participeren.

Op 28 november 2008 heeft de onderzoeksgroep een workshop georganiseerd in het kader van het jaarlijks Ius Commune congres onder de titel *Reconsidering Monism in the Light of International and European Normative Processes*. Met deze workshop werd uitdrukkelijk aansluiting gezocht met de onderzoeksgroepen op het terrein van het nationaal publiekrecht en het Europees recht binnen de onderzoeksschool. De centrale vraag was of de monistische uitgangspunten in de grondwetten van België en Nederland aanpassing behoeven met het oog op de doorwerking van 'ongewenst' internationaal recht. Bijdragen werden geleverd door Leonard Besselink (UU) en Ramses Wessel (UT) (*The Dutch Constitution in the Light of International Normative Processes*); Jan Wouters en Philip De Man (KUL) (*The Belgian Constitution in the Light of International and European Normative Processes*); Erika de Wet (UvA) (*Reception of International and European Human Rights in Belgium and the Netherlands*); André Nollkaemper (UvA) (*Rethinking the Supremacy of International Law*); en Monica Claes (UvT) (*National Constitutions in Relation to the European Union*).

Plaatsgevonden promoties binnen de onderzoeksgroep in 2008

F. Naert, International Law Aspects of the EU's Security and Defence Policy, with a particular focus on the law of armed conflict and human rights, Katholieke Universiteit Leuven, 22 november 2008. Promotor: Prof. J. Wouters.

Belangrijkste wetenschappelijke publicaties van de programmaleiders van de onderzoeksgroep in 2008

Bossche, P.L.H. van den (2008), *Law and Policy of the World Trade Organization*, 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press. (917 p.)

Bossche, P.L.H. van den & Schneider, H. (Eds.) (forthcoming), *Protection of Cultural Diversity from a European and International Perspective*. Antwerp - Oxford: Intersentia. (305 p.)

Bossche, P.L.H. van den (2008), Looking for Proportionality in WTO Law. *Legal Issues of Economic Integration*, 35(3), 283-294

Bossche, P.L.H. van den (forthcoming), NGO Involvement in the WTO: A Comparative Analysis. *Journal of International Economic Law*.

Nollkaemper, A., Wet, E. de & Wouters, J. (Eds.) (2008). *The Europeanisation of International Law*. The Hague: TMC Asser-Press. (238 p.)

Nollkaemper, A. (2008). Multilevel accountability in international law: a case study of the aftermath of Sebrenica. In: Y. Shany & T. Broude (Eds.), *The Shifting Allocation of Authority in International Law: Considering Sovereignty, Supremacy, and Subsidiarity* (pp. 345-367). Oxford: Hart Publishing.

Wessel, R.A., Wouters, J. & Follesdal, A. (Eds.) (2008). *Multilevel Regulation and the EU: The Interplay between Global, European and National Normative Processes*. Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2008. (xxii + 426 p.)

Wessel, R.A. (2008). The European Union as a Party to International Agreements: Shared Competences? Mixed Responsibilities? In A. Dashwood & M. Maresceau (Eds.), *Law and Practice of EX External Relations - Salient Features of a Changing Landscape* (pp. 145-180). Cambridge: Cambridge University Press.

Wessel, R.A. & Wouters, J. (2008). The Phenomenon of Multilevel Regulation: Interactions between Global, EU and National Regulatory Spheres. In: in A. Føllesdal, R.A. Wessel & J. Wouters (Eds.), *Multilevel Regulation and the EU: The Interplay between Global, European and National Normative Processes* (pp. 9-47). Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers. In shorter form published in *International Organizations Law Review*, 2007, No. 2, pp. 257-289 and in D. Curtin and A. Wille (Eds.), *Meaning and Practice of Accountability in the EU Multi-Level Context*, Mannheim: CONNEX Report Series No. 7, 2008, Chapter 11, pp. 281-426.

Wouters, J. & Coppens, D. (2008). GATS and Domestic Regulation: The Right to Regulate and Trade Liberalization. In: K. Alexander & M. Andenas (Eds.), *The World Trade Organization and Trade in Services* (pp. 207-262). Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.

Wouters, J. & Meester, B. De (2008). The UNESCO Convention on Cultural Diversity and WTO Law: A Case-Study in Fragmentation of International Law', *Journal of World Trade*, 42, 205-240.

Wouters, J., Verhoeven, S. & Demeyere, B. (2008). The International Criminal Court's Office of the Prosecutor: Navigating between Independence and Accountability?, *International Criminal Law Review* 8, 273-317.